

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

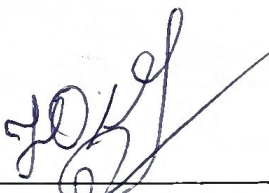
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

На тему: «Організація та проведення перевірок державних закупівель»

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня

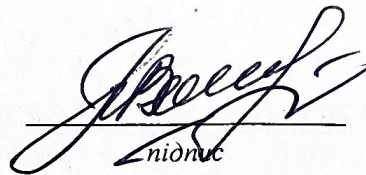
II курсу, групи ОМФз-24-1 ,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»

освітня програма «Державний аудит;
судово-економічна експертиза у
фінансових розслідуваннях»

підпис здобувача вищої освіти

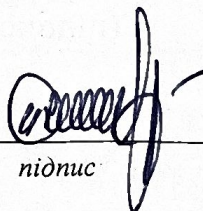
Омельчук Юлія
Михайлівна

Науковий керівник

підпис

Білобровенко Тетяна
Володимирівна
к.е.н., доцент

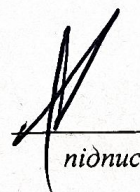
Гарант освітньо-
професійної програми

підпис

Рябчук Оксана
Григорівна
к.е.н., доцент

Допущено до захисту рішенням кафедри
протокол від «26» січня 2026 № 19

Завідувач кафедри

підпис

Лісовий Андрій Васильович
д.е.н., професор

Ірпінь – 2026

Регистрація № 8

21.01.2026
(дата)

[Signature]
(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

до захисту
(до захисту, на доопрацювання)

21.06.2026
(дата)

(дата)

[Signature]
(підпис)

Результат захисту

80/В/4
(оцінка)

06.02.26
(дата)

(дата)

[Signature]
(підпис)

Голова комісії:

[Signature]
(підпис)

Лавренкова З.М.
(ініціали, ПІБ)

Члени комісії:

[Signature]
(підпис)

Лісовий А.В.
(ініціали, ПІБ)

[Signature]
(підпис)

Савченко А.М.
(ініціали, ПІБ)

[Signature]
(підпис)

Ганасюк О.В.
(ініціали, ПІБ)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, ПІБ
ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ НАУКОВИМ КЕРІВНИКОМ				
Якість роботи (наукова і практична значимість, її наукова новизна, глибина дослідження, здатність екстраполяції практичних висновків до практичних ситуацій, наявність сильних і слабких сторін, логічність, послідовність викладення матеріалу тощо)	від 0 до 30	25		[Signature]
Якість підготовки здобувача (володіння спеціальною термінологією, вміння аналізувати, приймати рішення, вносити пропозиції тощо)	від 0 до 10	7		
Вмотивованість здобувача до виконуваної роботи, дотримання календарного плану, урахування пропозицій зауважень наукового керівника, завершення роботи тощо)	від 0 до 10	5		
СУМА БАЛІВ	від 0 до 50	37		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
Відповідь	від 0 до 10	10		[Signature]
Додатковий матеріал	від 0 до 5	5		
Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
Дискусія (участь у конференціях, дискусія статті)	від 0 до 10	3		
СУМА БАЛІВ	від 0 до 50	43		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	80		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
80	B	4	06.02.	[Signatures]

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	12
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ.....	17
1.1. Сутність, значення та історія розвитку державних закупівель	17
1.2. Загальна характеристика та основні показники діяльності Державної аудиторської служби України як контролюючого органу державних закупівель	24
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПЕРЕВІРОК ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ	37
2.1 Організація та підготовка до проведення перевірки державних (публічних) закупівель в Україні	37
2.2. Методика перевірки державних (публічних) закупівель	41
2.3 Оформлення результатів перевірок державних закупівель в Україні.....	57
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ	63
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Актуальність організації та проведення перевірок державних закупівель зумовлена необхідністю забезпечення прозорості, ефективності та законності використання бюджетних коштів в умовах реформування системи державного фінансового контролю України. Державні закупівлі становлять значну частину видатків бюджету, тому від належної організації контрольних заходів залежить рівень довіри суспільства до органів влади, запобігання корупційним проявам та нецільовому використанню фінансових ресурсів. У сучасних умовах інтеграції України до європейського правового простору особливо важливим є впровадження сучасних методів аудиту та моніторингу закупівель, що відповідають міжнародним стандартам, сприяють підвищенню ефективності державного управління та забезпеченню раціонального використання публічних коштів.

Інформаційна основа роботи. Організація та проведення перевірок державних закупівель ґрунтується на принципах законності, об'єктивності та ефективності контролю за використанням бюджетних коштів. Значний внесок у дослідження цієї проблематики зробили такі науковці, як Антоненко В.М. [1], Березовська Л.[2], Кириченко А.[2], Лаговська О. А. [12], Легенчук С. Ф. [12], Міцик О. О. [14], Мельников О. С.[14], Свірко С. В.[12], Сервачук М.О.[1], які розглядали питання державного аудиту, фінансового контролю та прозорості закупівель. Нормативно-правову базу організації перевірок становлять Закон України «Про публічні закупівлі», а також Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», які визначають порядок, права та обов'язки контролюючих органів, зокрема Державної аудиторської служби України. Зазначені документи формують інформаційну основу перевірок, спрямованих на забезпечення законності, прозорості та результативності державних закупівель, а саме Постанова КМУ 1178 від 12.10.2022 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» [20].

Метою кваліфікаційної роботи є систематизація теоретичних і методологічних підходів та методичних засад організації й здійснення перевірок у сфері державних закупівель, а також обґрунтування та розробка напрямів удосконалення процесів їх організації і проведення.

Відповідно до поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- розкрити сутність, значення та історію розвитку державних закупівель;
- дати загальну характеристику та оцінити основні показники діяльності Державної аудиторської служби України як контролюючого органу державних закупівель;
- охарактеризувати організацію та підготовку до проведення перевірки державних (публічних) закупівель в Україні;
- описати методику перевірки державних (публічних) закупівель;
- показати оформлення результатів перевірок державних закупівель в Україні;
- запропонувати напрями вдосконалення організації та проведення перевірок державних закупівель.

Об'єктом дослідження є процес організації та проведення перевірок державних (публічних) закупівель як складова системи державного фінансового контролю.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти здійснення контролю за дотриманням законодавства у сфері державних закупівель, зокрема методика та ефективність перевірок.

Базою дослідження є діяльність Державної аудиторської служби України, які реалізують державну політику у сфері фінансового контролю за закупівлями.

Методи дослідження. У процесі дослідження організації та проведення перевірок державних закупівель використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, що забезпечили досягнення поставленої мети та завдань роботи. Метод аналізу застосовано для дослідження теоретичних засад

державного фінансового контролю та визначення сутності перевірок закупівель; метод синтезу – для узагальнення наукових підходів та формування власних висновків; порівняльний метод використано для оцінки ефективності чинної системи перевірок у різних періодах; статистичний метод – для обробки та інтерпретації даних щодо результатів аудиторських перевірок, проведених Державною аудиторською службою України.

Джерелами інформації слугували дані статистичної звітності суб'єктів публічних закупівель, офіційні матеріали Державної аудиторської служби України [8], Міністерства фінансів України [10], а також нормативно-правові акти, що регламентують порядок здійснення державного фінансового контролю. Використання зазначених джерел дало змогу здійснити комплексну оцінку практики проведення перевірок державних закупівель, визначити проблемні аспекти та обґрунтувати напрями їх удосконалення.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі організації та методики проведення перевірок державних закупівель, що дозволило виявити ключові проблеми у системі контролю та запропонувати ефективні шляхи їх усунення. У роботі розроблено рекомендації щодо вдосконалення процедур підготовки та проведення перевірок, оптимізації оформлення їх результатів, а також інтеграції сучасних інформаційних технологій для підвищення прозорості та оперативності контролю. Запропоновані пропозиції формують основу для покращення механізмів державного фінансового контролю та забезпечують обґрунтовану наукову платформу для подальших досліджень у сфері державних закупівель.

Практична значущість роботи проявляється у можливості застосування розроблених рекомендацій та пропозицій у діяльності органів державного фінансового контролю, зокрема Державної аудиторської служби України, а також підприємств та організацій, що здійснюють публічні закупівлі. Впровадження результатів дослідження сприятиме підвищенню ефективності контролю за використанням бюджетних коштів, зменшенню ризиків порушень

законодавства та забезпеченню прозорості та результативності процедур закупівель.

Структура дипломної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 12 таблиць, 6 рисунків, 50 джерел використаної літератури та 7 додатки, що відображають практичні матеріали та узагальнену інформацію.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ

1.1. Сутність, значення та історія розвитку державних закупівель

Державні закупівлі є важливою складовою системи державного управління, спрямованою на забезпечення ефективного використання бюджетних коштів та задоволення потреб державних установ у товарах, роботах та послугах. Історія становлення системи державних закупівель є невід'ємною частиною еволюції державного управління та фінансової політики. Її витoki сягають глибокої давнини, коли перші державні утворення потребували організованого забезпечення ресурсами для реалізації масштабних суспільних проєктів. Уже близько 3000 року до н.е. у Стародавньому Єгипті писарі, що відповідали за будівництво пірамід, здійснювали функції закупівельників, фіксуючи на папірусах обсяги матеріалів, оплату праці та логістичні витрати. Подібні процеси спостерігалися у Стародавньому Римі, де держава централізовано укладала контракти на постачання зброї, продовольства та будівельних матеріалів, що свідчило про зародження публічного управління закупівельною діяльністю [33, с. 314].

У середньовіччі функції державних закупівель розвивалися в межах феодальної економіки. Монархічні двори укладали угоди з ремісничими гільдіями для забезпечення потреб армії, палаців та міського господарства. У Китаї доби династії Тан (618–907 рр.) вже існувала державна система регулювання закупівель солі та заліза, яка виконувала роль інструменту фіскальної політики. Проте для цього періоду характерними були відсутність єдиних правил, непрозорість та залежність процесів від суб'єктивних рішень правителів або чиновників, що створювало передумови для зловживань [33, с. 15].

З початком Нового часу, особливо в епоху індустріалізації XIX століття, державні закупівлі набули системного характеру. Індустріальна революція зумовила потребу у централізованому постачанні промислової та військової продукції. Одним із перших кроків до правового регулювання стало видання Наполеоном Бонапартом у 1804 році імперського декрету про публічні контракти, який закріпив принципи прозорості, підзвітності та конкуренції. У США практика укладення державних контрактів бере початок із 1795 року, коли Конгрес уповноважив уряд здійснювати військові закупівлі. Масовий характер вони набули під час Громадянської війни (1861–1865 рр.), що згодом призвело до появи перших антикорупційних реформ. Важливим етапом розвитку стала Друга світова війна, коли президент Ф. Рузвельт видав Виконавчий наказ № 9001, яким упорядкував процедури воєнних закупівель для підвищення їх ефективності [14].

У другій половині XX століття державні закупівлі почали розглядатися як стратегічний інструмент не лише економічної, а й соціальної політики. Прийняття Модельного закону ЮНСІТРАЛ (1979 р.) [39] та Угоди СОТ про державні закупівлі (GPA, 1994 р.) [40] започаткувало процес міжнародної уніфікації стандартів, заснованих на принципах недискримінації, відкритості та конкуренції, що стало фундаментом для формування глобальної системи регулювання закупівель у більш ніж сорока країнах світу.

Сучасний етап розвитку характеризується цифровою трансформацією публічних закупівель. Із початку XXI століття в країнах Європейського Союзу запроваджено електронні системи закупівель (e-procurement [41]), що забезпечили суттєве скорочення корупційних ризиків і підвищення ефективності використання державних коштів. Пандемія COVID-19 лише прискорила перехід до онлайн-процедур, актуалізувавши питання сталості, інклюзивності та екологічності державних замовлень.

В українській практиці історія державних закупівель має власну специфіку, зумовлену радянською спадщиною централізованого планування. У 1988 році в СРСР запроваджено систему «державних замовлень», що

охоплювала до 80% економіки. Після проголошення незалежності України (1991 р.) ця система тимчасово збереглася, регулюючись постановами Президії Верховної Ради УРСР № 180-ХІІ (1990 р.) (документ не чинний) [21] та подальшими декретами Кабінету Міністрів. Закон України «Про державне замовлення на задоволення пріоритетних державних потреб» (1995 р.) (документ не чинний) [22] став першим документом, який формалізував поняття державного замовлення у ринкових умовах [14].

Наступним етапом стало формування ринкових механізмів закупівель (1996–2003 рр.). Закон України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» (документ не чинний) [23], ухвалений у 2000 році, започаткував нормативні засади застосування конкурентних процедур закупівель та утвердження принципів добросовісної конкуренції. Водночас у 2008 році зазначений закон втратив чинність, що зумовило подальше реформування законодавчого регулювання у сфері державних закупівель. Проте на початку 2000-х років система залишалася недосконалою через корупційні зловживання. Помаранчева революція (2004 р.) сприяла спробам реформ, зокрема створенню Тендерної палати (2005–2008 рр.), діяльність якої, однак, знову викликала численні корупційні скандали. Новий Закон України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про приєднання України до Угоди про державні закупівлі» [30] започаткував гармонізацію із нормами ЄС, а редакція 2014 року (№ 1197-VII) істотно скоротила перелік винятків, наблизивши процедури до міжнародних стандартів [28].

Сучасна модель державних закупівель в Україні сформувалася з прийняттям Закону України «Про публічні закупівлі» [31] (2015 р., № 922-VIII) та впровадженням електронної системи ProZorro [46] (2016 р.) - платформа забезпечила прозорість, рівний доступ учасників до тендерів та економію бюджетних коштів, яка лише за перші три роки перевищила 55 млрд грн. Вступ України до Угоди СОТ GPA (2016 р.) [40] став важливим кроком до інтеграції в міжнародну систему закупівель. У період воєнного стану (з 2022 р.) було

ухвалено постанови КМУ №1275 [11] та №1178 [24], що запровадили спрощені неконкурентні процедури для оборонних потреб та підтримки локалізації виробництва. Уже у 2023 році в Україні проведено понад 3,6 млн процедур на суму понад 584 млрд грн, що свідчить про масштабність та гнучкість системи навіть в умовах війни.

Таким чином, історія розвитку державних закупівель демонструє поступову еволюцію від адміністративно-командної до цифрової моделі управління. Сучасна система публічних закупівель виступає не лише фінансовим інструментом, а й засобом забезпечення ефективності державного управління, підзвітності влади та інтеграції України до глобального економічного простору.

Сутність державних закупівель полягає у забезпеченні законного, прозорого та ефективного придбання державними органами товарів, робіт та послуг за рахунок бюджетних коштів, що дозволяє реалізовувати соціально-економічні та управлінські функції держави. Основні характеристики та складові сутності державних закупівель подано у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Сутність державних закупівель

Науковці	Сутність поняття
Антоненко В.М., Сервачук М.О.	Державні закупівлі – це регламентований законом процес придбання державними органами товарів, робіт і послуг за рахунок бюджетних коштів із забезпеченням принципів прозорості, конкурентності та економічної ефективності [1, с. 264].
Березовська Л., Кириченко А.	Державні закупівлі – це механізм реалізації державою своїх функцій, що передбачає планування, організацію та контроль за придбанням ресурсів для задоволення потреб публічних установ та забезпечення суспільних інтересів [2].
Лаговська О. А., Легенчук С. Ф., Свірко С. В.	Державні закупівлі – це форма використання державних фінансових ресурсів, яка поєднує економічні, правові та соціальні аспекти для досягнення ефективного і раціонального розподілу бюджетних коштів [12, с. 56].
Рилєєв С. В., Фірчук М. С	Державні закупівлі – це процес здійснення державними та місцевими органами контролю за придбанням товарів, робіт і послуг, спрямований на забезпечення законності, результативності та прозорості витрат публічних фінансів [32, с. 236].
Синютка Н., Курило О., Москалюк С.	Державні закупівлі – це система процедур і норм, що регламентують планування, проведення та контроль за витратами державних коштів на придбання товарів, робіт та послуг з метою соціально-економічного розвитку та виконання державних завдань [33, с. 315].

Джерело: складено на основі літератури [1, 2, 12, 32, 33].

Проаналізувавши наукову літературу, вважаємо, що державні закупівлі — це регламентований законодавством процес придбання товарів, робіт і послуг державними органами та установами за рахунок бюджетних коштів із метою ефективного забезпечення потреб суспільства та реалізації державних функцій. Вони є важливим інструментом державного управління, спрямованим на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, розвиток добросовісної конкуренції, підтримку національного виробника та запобігання корупційним проявам.

Ключова сутність системи публічних закупівель полягає у забезпеченні ефективного використання державних фінансових ресурсів для задоволення суспільних потреб та виконання завдань держави. Основними суб'єктами цього процесу виступають державні органи, установи та організації, які виконують функції замовників та здійснюють закупівлю необхідних товарів, робіт і послуг. Предметом таких закупівель є матеріальні та нематеріальні ресурси, що забезпечують функціонування державного апарату, надання суспільно значущих послуг, а також реалізацію державних та регіональних програм соціально-економічного розвитку [4].

Фінансування публічних закупівель здійснюється за рахунок державних та місцевих бюджетів, а також коштів державних і комунальних підприємств, що гарантує їх публічний характер та підзвітність. Основна мета системи полягає у забезпеченні безперервного функціонування держави, задоволенні базових суспільних потреб — таких як оборона, освіта, охорона здоров'я, транспортна та соціальна інфраструктура, — а також у створенні умов для ефективного виконання державних програм та проєктів розвитку [3].

Діяльність у сфері публічних закупівель ґрунтується на низці базових принципів, визначених чинним законодавством України, зокрема Законом України «Про публічні закупівлі» [31]. До таких принципів належать добросовісна конкуренція серед учасників, максимальна економія бюджетних коштів та ефективність їх використання, відкритість та прозорість усіх

процедур, недискримінація учасників, а також запобігання проявам корупції та зловживанням. Реалізація вище зазначених принципів сприяє формуванню довіри до державних інституцій, підвищенню якості публічних послуг та раціональному розподілу бюджетних ресурсів, що є передумовою сталого розвитку держави та суспільства [10, с. 44].

Державні закупівлі посідають ключове місце в системі фінансово-економічних відносин сучасних держав, оскільки вони є одним із найвагоміших інструментів реалізації державної політики у сфері розподілу та використання бюджетних ресурсів. Їхнє значення виходить далеко за межі адміністративних процедур придбання товарів, робіт і послуг, адже вони формують суттєвий вплив на макроекономічні показники країни (табл.1.2). Зокрема, у більшості держав – членів Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [16] – державні закупівлі становлять у середньому близько 12,9% валового внутрішнього продукту, що свідчить про їхню системну роль у забезпеченні стабільного економічного розвитку, конкурентного середовища та соціальної рівноваги.

Таблиця 1.2

Значення державних закупівель у сучасній економіці

Показник	Зміст та значення
Економічна ефективність	Забезпечення оптимального співвідношення між вартістю та якістю придбаних товарів, робіт і послуг («value for money»), що сприяє раціональному використанню коштів платників податків. Активізація конкурентного середовища серед постачальників стимулює зниження цін та підвищення якості продукції.
Прозорість та протидія корупції	Відкритість процедур закупівель та доступність інформації для громадськості мінімізують можливості для зловживань, фаворитизму та проявів корупції у сфері взаємодії державного та приватного секторів.
Соціально-економічний розвиток	Державні закупівлі виступають ефективним інструментом стимулювання інновацій, упровадження екологічно безпечних («зелених») технологій, а також підтримки малого та середнього бізнесу як драйверів економічного зростання та зайнятості населення.
Довіра громадян	Прозоре, ефективне й підзвітне використання бюджетних коштів формує довіру суспільства до державних інституцій, підвищує рівень легітимності влади та сприяє розвитку громадянського контролю за державними фінансами.

Джерело: складено на основі літератури [6, с. 22].

Державні закупівлі відіграють важливу роль у функціонуванні національної економіки України, оскільки вони є одним із ключових механізмів ефективного використання коштів платників податків, інструментом запобігання корупційним проявам та чинником стимулювання економічного розвитку. Через систему публічних закупівель держава забезпечує належне функціонування стратегічно важливих секторів — оборони, охорони здоров'я, освіти, транспорту та соціальної сфери. Крім того, державні закупівлі виконують соціальну функцію, спрямовану на підтримку вразливих категорій населення, а також економічну — регулюючи ринкові процеси, зокрема баланс попиту й пропозиції, стимулюючи внутрішній попит та розвиток підприємництва.

Основні функції системи державних закупівель мають багатовекторний характер. Захисна функція полягає у підтримці національних виробників, зміцненні економічної безпеки та обороноздатності держави. Регулююча функція сприяє забезпеченню контролю над ціноутворенням, розвитку конкурентного середовища та запобігання монополізації ринку. Соціальна функція реалізується через створення нових робочих місць, підвищення кваліфікації працівників та стимулювання зайнятості. Інвестиційна функція забезпечує довгострокове фінансування важливих державних проєктів, а інноваційна сприяє впровадженню науково-технічних розробок і новітніх технологій у виробничі процеси [6, с. 69].

Міжнародний вимір державних закупівель полягає у приведенні національної системи у відповідність до положень Угоди про асоціацію між Україною [40] та Європейським Союзом і вимог Світової організації торгівлі (СОТ), що відкриває доступ українських компаній до глобальних ринків, сприяє гармонізації стандартів і зміцненню економічної інтеграції. У світовому вимірі державні закупівлі формують від 8 до 20% ВВП, що підкреслює їхній масштабний вплив на національні економіки. В Україні, починаючи з 2022 року, особливої ваги набуло питання локалізації виробництва — введено

обов'язкову частку місцевої складової для високотехнологічних товарів, що стимулює розвиток промисловості, децентралізацію економіки та зміцнення внутрішнього ринку.

Отже, система державних закупівель в Україні виконує не лише фінансово-економічну, а й соціальну, регуляторну та стратегічну функції, виступаючи важливим чинником сталого розвитку, євроінтеграції та підвищення довіри громадян до державних інституцій.

1.2. Загальна характеристика та основні показники діяльності Державної аудиторської служби України як контролюючого органу державних закупівель

Державна аудиторська служба України (ДАСУ) виступає ключовим контролюючим органом у сфері державних закупівель, здійснюючи нагляд за законністю, ефективністю та доцільністю використання публічних коштів. Її діяльність охоплює оцінку відповідності процедур закупівель чинному законодавству, аналіз фінансової дисципліни замовників і виконавців, а також контроль за економним та результативним витрачанням державних та комунальних ресурсів. Основні показники роботи ДАСУ відображаються у кількості проведених аудиторських перевірок, виявлених порушень, наданих рекомендацій та сумі заощаджених або відшкодованих коштів, що свідчить про ефективність її функцій у забезпеченні прозорості, підзвітності та належного фінансового управління у сфері публічних закупівель.

Державна аудиторська служба України є ключовим центральним органом виконавчої влади, який виконує функції контролю за державними закупівлями та фінансовими ресурсами держави. Основна мета її діяльності полягає у забезпеченні ефективного, законного та цільового використання державних фінансових ресурсів, активів державної власності, а також у досягненні економії бюджетних коштів. ДАСУ здійснює моніторинг та контроль за збереженням державних ресурсів, оцінює результативність

управління бюджетними коштами та аналізує ефективність проведених закупівель [17].

Відповідно до Положення про Державну аудиторську службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 року № 43 [25], ДАСУ функціонує як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого організовується та контролюється КМУ [18] через Міністра фінансів України [19]. Служба реалізує державну політику у сфері фінансового контролю, здійснює аудит та перевірку ефективності використання коштів під час державних закупівель, а також формує пропозиції щодо удосконалення нормативно-правової бази у цій сфері.

Контроль у сфері публічних закупівель є важливою складовою системи державного фінансового контролю та спрямований на забезпечення законності, прозорості, ефективності й цільового використання бюджетних коштів. Він охоплює сукупність взаємопов'язаних форм контрольної діяльності, основними з яких є моніторинг закупівель та перевірка закупівель [5].

Моніторинг закупівель виступає превентивною формою контролю та здійснюється з метою своєчасного виявлення ознак порушень законодавства у сфері публічних закупівель на всіх етапах закупівельного процесу. Його особливістю є аналітичний характер, використання інформаційно-телекомунікаційних систем та відкритих даних, що дозволяє оперативно реагувати на потенційні ризики ще до завершення процедури закупівлі [17].

Перевірка закупівель, своєю чергою, є формою наступного контролю та передбачає поглиблене дослідження дотримання замовниками вимог законодавства у сфері публічних закупівель. Вона спрямована на встановлення фактичних порушень, оцінку їх фінансових наслідків, а також визначення відповідальності посадових осіб і розроблення заходів щодо усунення виявлених недоліків та запобігання їм у майбутньому [17].

Таким чином, поєднання моніторингу та перевірок закупівель забезпечує комплексний підхід до контролю у сфері публічних закупівель і сприяє підвищенню ефективності використання державних фінансових ресурсів.

Організаційна структура ДАСУ (додаток А) включає центральний апарат, що об'єднує керівництво служби та спеціалізовані департаменти, відповідальні за різні напрямки державного фінансового контролю. До системи також входять регіональні підрозділи, які забезпечують контроль за використанням державних ресурсів на місцях, проводять аудит закупівель і координують виконання вимог законодавства в регіонах. Центральний апарат ДАСУ розробляє методичні рекомендації, стандарти проведення перевірок та моніторингу, що сприяє підвищенню прозорості, фінансової дисципліни та ефективності державних закупівель [17].

Місія ДАСУ полягає у зміцненні економічного добробуту країни через забезпечення ефективного та прозорого використання державних коштів. Основними завданнями служби є проведення державного фінансового контролю для оцінки ефективності, законності та цільового використання державних ресурсів, а також досягнення економії бюджетних коштів та формування рекомендацій для Міністерства фінансів України [15] щодо вдосконалення державної політики в сфері фінансового контролю.

Завдання Державної аудиторської служби України полягає у реалізації державної політики у сфері фінансового контролю, що включає проведення державного фінансового контролю для оцінки ефективності, законності, цільового використання та збереження державних коштів, у тому числі ресурсів, залучених у процесі державних закупівель. Крім того, діяльність ДАСУ спрямована на досягнення економії бюджетних коштів та формування пропозицій для Міністерства фінансів України щодо вдосконалення нормативно-правових та організаційних засад державного фінансового контролю. Основні повноваження ДАСУ у сфері контролю державних закупівель включають:

- проведення планових та позапланових перевірок державних фінансових операцій;
- виявлення порушень бюджетного законодавства та інших нормативно-правових актів;

- оцінку ефективності та доцільності використання коштів, виділених на державні закупівлі;
- розробку рекомендацій для усунення виявлених порушень та підвищення результативності фінансової діяльності замовників;
- складання актів ревізій і передання їх до відповідних органів для прийняття заходів реагування та контролю за виконанням рекомендацій [17].

Такий підхід забезпечує комплексний нагляд за державними закупівлями, сприяє прозорості процедур, підвищує ефективність використання бюджетних коштів та запобігає зловживанням у сфері публічних фінансів.

Державна аудиторська служба України (ДАСУ) виконує ключову роль у контролі за державними закупівлями, забезпечуючи прозорість, законність та ефективність використання публічних коштів. Основними показниками її діяльності є кількість проведених перевірок закупівель (рис.1.1) та моніторингів, що охоплюють факти та об'єкти державних фінансових операцій. Через систематичний аудит та оцінку процедур закупівель ДАСУ виявляє порушення бюджетного законодавства, оцінює ефективність витрачання коштів та формує рекомендації для усунення недоліків, сприяючи підвищенню фінансової дисципліни та економії бюджетних ресурсів у сфері державних закупівель.

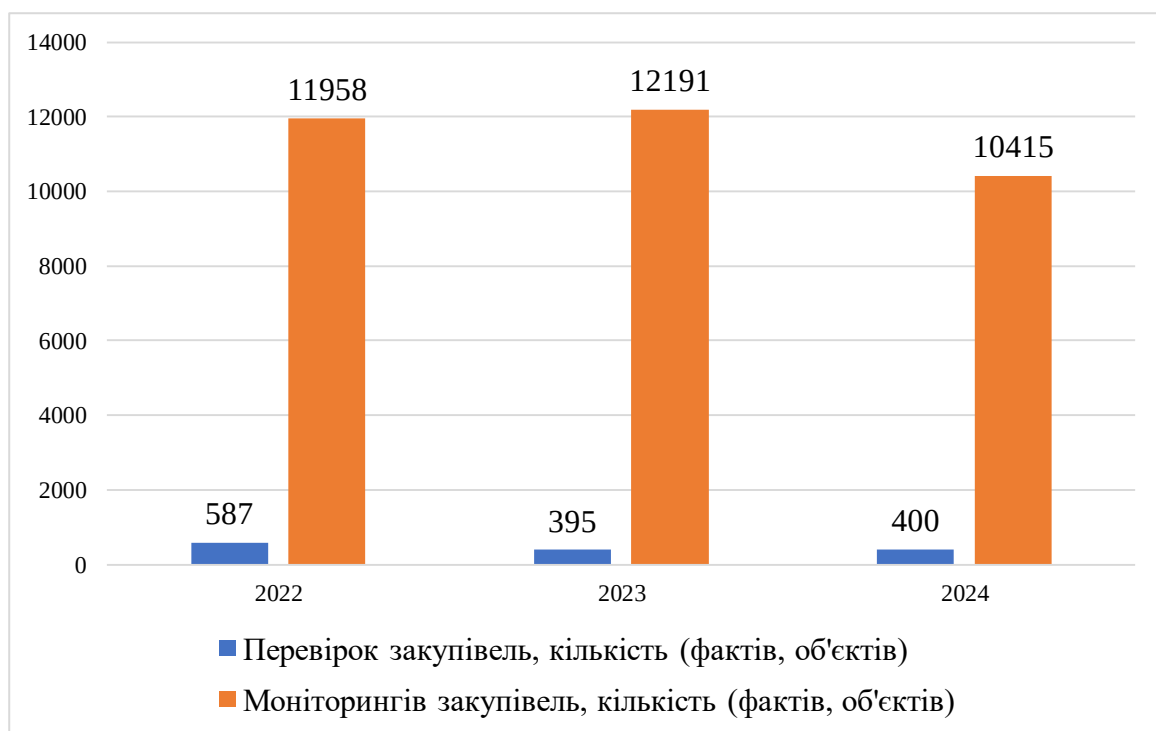

Рис. 1.1 Динаміка показників діяльності ДАСУ у сфері державних закупівель, одиниць

Джерело: складено на основі статистичних даних ДАСУ (додатки Б, В, Д) [37].

Відповідно до рис. 1.1 основні показники діяльності Державної аудиторської служби України у сфері контролю державних закупівель за період 2022–2024 років свідчить про певну динаміку як у проведенні перевірок, так і моніторингах закупівель. Кількість перевірок закупівель зменшилася з 587 у 2022 році до 395 у 2023 році, після чого у 2024 році спостерігається незначне зростання до 400 перевірок, що може свідчити про оптимізацію планування аудиторських заходів та концентрацію контролю на пріоритетних об'єктах. Що стосується моніторингів закупівель, їхня кількість зросла з 11 958 у 2022 році до 12 191 у 2023 році, після чого у 2024 році спостерігається зниження до 10 415, що може бути пов'язано із зміною процедур контролю та впровадженням більш ефективних механізмів оцінки ризиків. Загалом, наведені дані свідчать про стабільне функціонування ДАСУ у сфері державних закупівель, підтримку прозорості процедур та ефективний нагляд за використанням державних коштів.

Кількість підприємств, установ і організацій, охоплених контролем Державної аудиторської служби України у сфері державних закупівель, є

важливим показником ефективності та масштабів діяльності служби (рис.1.2). Вона відображає здатність ДАСУ здійснювати нагляд за законністю, ефективністю та цільовим використанням державних фінансових ресурсів у різних галузях економіки та соціальної сфери. Моніторинг та перевірки охоплюють як державні, так і комунальні установи, а також підприємства, які отримують державне фінансування, що забезпечує комплексний контроль за дотриманням законодавства та підвищенням прозорості процедур закупівель. Такий системний підхід сприяє зміцненню фінансової дисципліни, підвищенню результативності використання коштів та зміцненню довіри громадськості до державних інституцій.

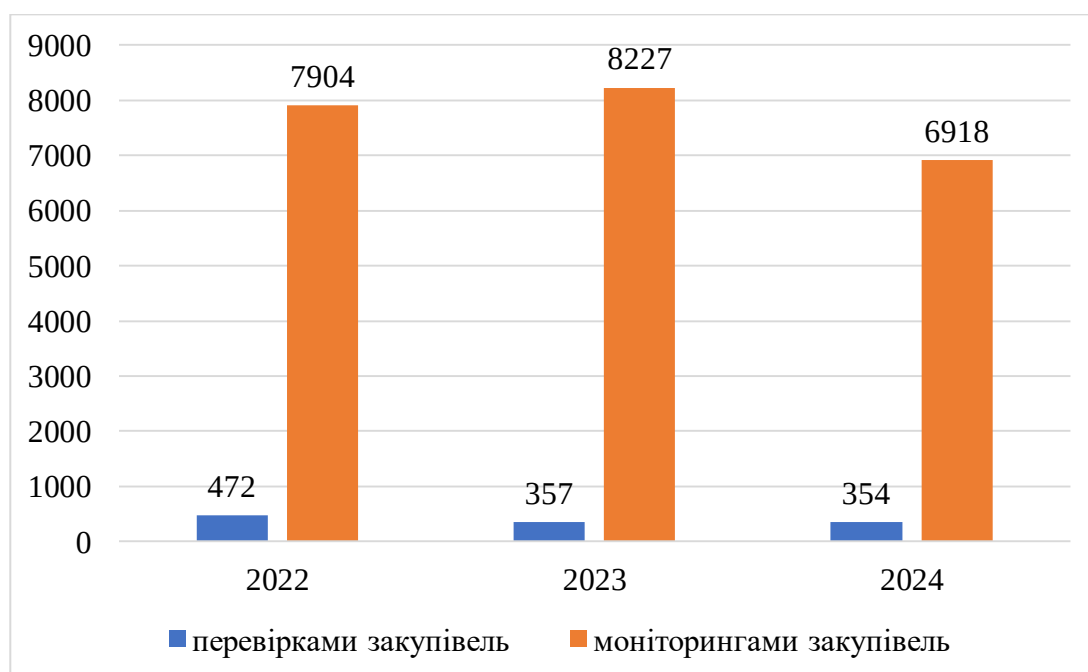

Рис. 1.2 Кількість підприємств, установ і організацій, охоплених контролем ДАСУ у сфері державних закупівель за 2022–2024 роки, одиниць

Джерело: складено на основі статистичних даних ДАСУ (додатки Б, В, Д) [34, 35, 36].

Відповідно до рис.1.2 аналіз щодо кількості підприємств, установ і організацій, охоплених контролем Державної аудиторської служби України у сфері державних закупівель за 2022–2024 роки, свідчить про певні зміни у структурі та масштабах контрольної діяльності. Кількість об'єктів, перевірених через планові та позапланові перевірки закупівель, зменшилася з 472 у 2022 році до 354 у 2024 році, що може вказувати на оптимізацію процесів аудиту та

концентрацію контролю на найбільш пріоритетних або ризикових суб'єктах. Водночас кількість підприємств та організацій, охоплених моніторингом закупівель, зросла з 7 904 у 2022 році до 8 227 у 2023 році, а у 2024 році знизилася до 6 918, що відображає адаптацію методів моніторингу та підвищення ефективності оцінки процедур закупівель. Загалом, ці дані свідчать про системний підхід ДАСУ до забезпечення прозорості, фінансової дисципліни та ефективного використання державних коштів.

Обсяг охоплених контролем процедур закупівель (рис.1.3) є важливим показником ефективності діяльності Державної аудиторської служби України у сфері державних закупівель. Він відображає кількість конкретних процедур, які пройшли перевірку або моніторинг, демонструє здатність служби забезпечувати належний нагляд за законністю, доцільністю та ефективністю використання державних фінансових ресурсів. Аналіз цього показника дозволяє оцінити масштаб контролю, виявити пріоритетні напрями та визначити ефективність застосованих методів аудиту та моніторингу, що сприяє підвищенню прозорості процедур закупівель та зміцненню фінансової дисципліни у державному секторі.

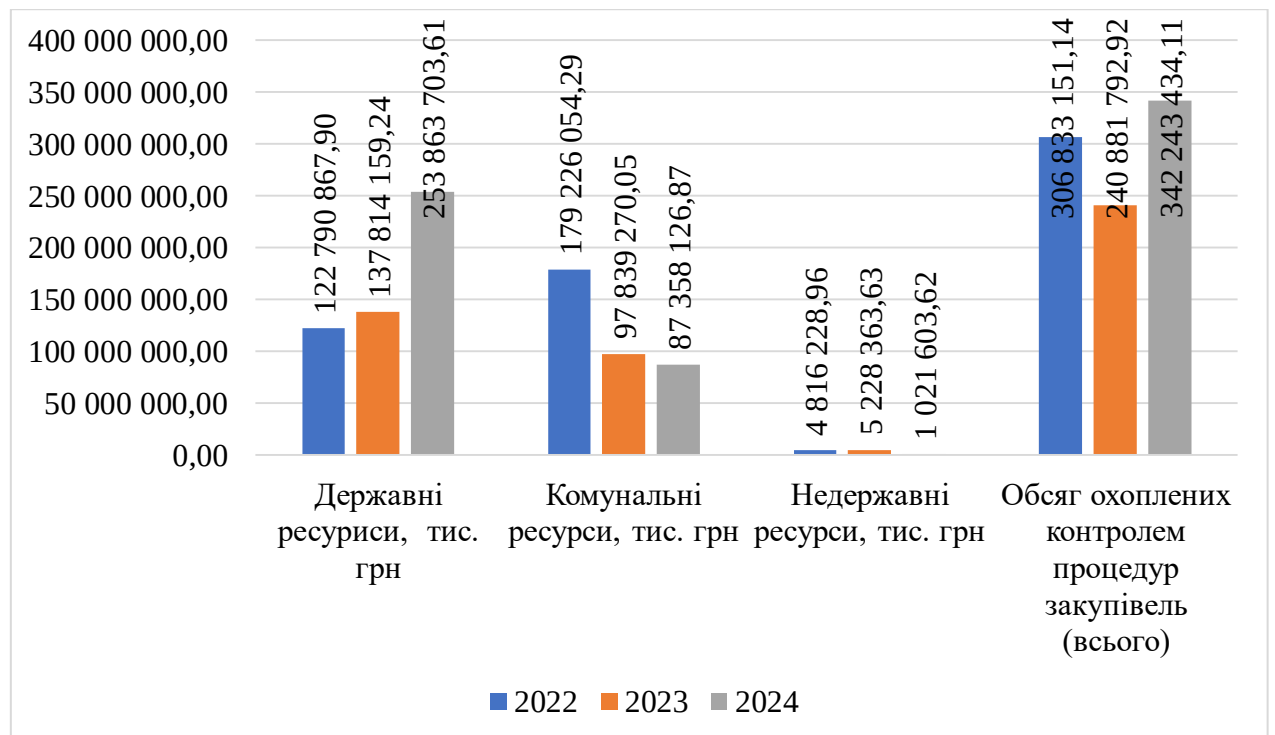

Рис. 1.3 Динаміка обсягів охоплених контролем процедур закупівель
ДАСУ, тис. грн

Джерело: складено на основі статистичних даних ДАСУ (додатки Б, В, Д) [34,35,36].

Відповідно до рис. 1.3 обсяг охоплених контролем процедур закупівель та використання різних джерел фінансування за 2022–2024 роки свідчить про суттєві зміни у структурі та масштабах діяльності Державної аудиторської служби України. Використання державних ресурсів зросло з 122 790 868 тис. грн у 2022 році до 253 863 704 тис. грн у 2024 році, що відображає збільшення фінансування ключових державних програм та активізацію державних закупівель. Водночас обсяг контролю за комунальними ресурсами зменшився з 179 226 054 тис. грн у 2022 році до 87 358 127 тис. грн у 2024 році, а контроль за недержавними ресурсами скоротився до 1 021 604 тис. грн у 2024 році, що може свідчити про концентрацію уваги на найбільш значущих фінансових потоках. Загальний обсяг охоплених контролем процедур закупівель коливався від 306 833 151 тис. грн у 2022 році до 240 881 793 тис. грн у 2023 році та зріс до 342 243 434 тис. грн у 2024 році, демонструючи гнучке реагування ДАСУ на зміни у структурі та обсягах закупівель. Загалом, наведені дані підтверджують ефективність системного підходу до забезпечення прозорості, економії бюджетних коштів та підвищення результативності державного фінансового контролю.

Виявлення порушень законодавства у сфері державних закупівель є важливим показником ефективності контролю, який здійснює Державна аудиторська служба України (рис.1.4). Даний показник відображає кількість фактів недотримання нормативно-правових вимог під час проведення закупівель, включаючи порушення процедур, некоректне використання бюджетних коштів та інші недоліки у фінансовій діяльності замовників.

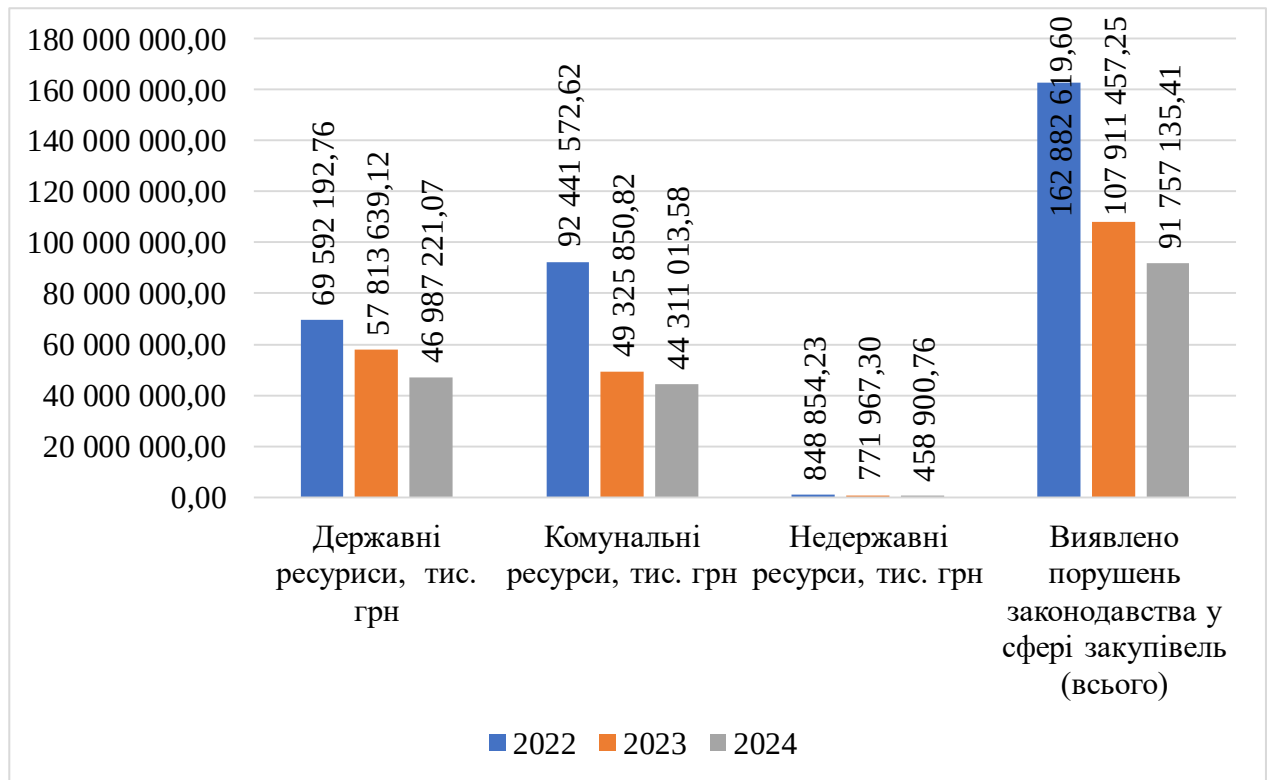

Рис. 1.4. Виявлені порушення законодавства у сфері державних закупівель за 2022–2024 роки за джерелами фінансування, тис. грн

Джерело: складено на основі статистичних даних ДАСУ (додатки Б, В, Д) [34, 35, 36].

Аналіз виявлених порушень законодавства у сфері державних закупівель за 2022–2024 роки свідчить про тенденцію до зниження сум порушених коштів за всіма джерелами фінансування. Обсяг порушень у державних ресурсах зменшився з 69 592 193 тис. грн у 2022 році до 46 987 221 тис. грн у 2024 році, що відображає підвищення ефективності контролю за використанням державних коштів. Порушення у сфері комунальних ресурсів також скоротилися з 92 441 573 тис. грн до 44 311 014 тис. грн за той самий період, демонструючи поліпшення дотримання бюджетного законодавства на місцевому рівні. Недержавні ресурси зазнали скорочення порушень з 848 854 тис. грн у 2022 році до 458 901 тис. грн у 2024 році, що свідчить про підвищення контролю за коштами поза державною та комунальною власністю. Загалом, сума виявлених порушень знизилася з 162 882 620 тис. грн у 2022 році до 91 757 135 тис. грн у 2024 році, що підтверджує ефективність заходів

Державної аудиторської служби України щодо запобігання зловживанням та підвищення прозорості процедур державних закупівель.

У сучасних умовах реформування системи публічних фінансів та посилення вимог до прозорості використання бюджетних коштів особливу роль відіграє Державна аудиторська служба України як ключовий контролюючий орган у сфері державних закупівель. Оцінка результативності її діяльності потребує аналізу кількісних та якісних показників, що відображають масштаби, інтенсивність та ефективність здійснення контрольних заходів. Основні показники діяльності Державної аудиторської служби України як органу державного фінансового контролю у сфері публічних закупівель, зокрема щодо проведення моніторингів і перевірок, узагальнено та подано у таблиці 1.4.

Таблиця 1.3

Динаміка основних показників діяльності Державної аудиторської служби України у сфері державного фінансового контролю публічних закупівель у 2022–2024 роках, кількість, од.

Показники	Роки			Зміни в абсолютних величинах 2024 р. порівняно з:		Темпи зростання (зниження) 2024 р. у % до:	
	2022	2023	2024	2022	2023	2022	2023
1. Проведено заходів державного фінансового контролю (всього), зокрема:	12 545	12 586	10 815	-1 730	-1 771	86%	86%
1.1. Моніторингів закупівель	11 958	12 191	10 415	-1 543	-1 776	87%	85%
1.2. Перевірок закупівель, зокрема:	587	395	400	-187	5	68%	101%
проведених після моніторингу закупівель	146	44	153	7	109	105%	348%

2. Кількість підприємств, установ і організацій, охоплених контролем (всього), зокрема:	8 317	8 542	7 200	-1 117	-1 342	87%	84%
моніторингами закупівель	7 904	8 227	6 918	-986	-1 309	88%	84%
перевірками закупівель	472	357	354	-118	-3	75%	99%

Джерело: складено на основі статистичних даних ДАСУ (додатки Б, В, Д) [34,35, 36].

Згідно табл. 1.4 загальна кількість заходів державного фінансового контролю у 2024 році зменшилася порівняно з 2022–2023 роками, що підтверджується скороченням їх обсягу на 1 730 заходів відносно 2022 року та на 1 771 захід порівняно з 2023 роком. Темпи зниження становили 14 %, що свідчить про зменшення інтенсивності контрольних заходів у сфері публічних закупівель.

Аналогічна тенденція спостерігається і щодо моніторингів закупівель, кількість яких у 2024 році зменшилася до 10 415 одиниць. Порівняно з 2022 роком скорочення становило 1 543 моніторинги, а з 2023 роком — 1 776, що відповідає темпам зниження на рівні 13–15 %, що може свідчити про оптимізацію підходів до ризик-орієнтованого відбору процедур для здійснення моніторингу.

Водночас кількість перевірок закупівель у 2024 році залишилася відносно стабільною порівняно з 2023 роком, продемонструвавши незначне зростання на 5 одиниць, що відповідає темпу зростання 101 %. Проте у порівнянні з 2022 роком кількість перевірок зменшилася на 187 одиниць, або на 32 %, що вказує на загальну тенденцію до скорочення контрольних заходів поглибленого характеру.

Позитивною динамікою відзначається суттєве зростання кількості перевірок, проведених після моніторингу закупівель. У 2024 році їх кількість зросла до 153, що на 109 більше, ніж у 2023 році, та на 7 більше порівняно з 2022 роком. Темпи зростання у 2024 році до 2023 року становили 348 %, що свідчить про підвищення результативності моніторингу як інструменту виявлення ризикових закупівель та підстав для подальших перевірок.

Кількість підприємств, установ і організацій, охоплених державним фінансовим контролем, у 2024 році також скоротилася до 7 200 одиниць, що на 1 117 менше порівняно з 2022 роком та на 1 342 — порівняно з 2023 роком. Аналогічна динаміка простежується і щодо суб'єктів, охоплених моніторингами закупівель, тоді як кількість суб'єктів, перевірених у межах перевірок закупівель, у 2024 році залишилася майже незмінною порівняно з 2023 роком.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що у 2022–2024 роках діяльність Державної аудиторської служби України у сфері контролю публічних закупівель характеризується зменшенням загального обсягу контрольних заходів та охоплення суб'єктів контролю, водночас із посиленням ролі моніторингу як інструменту відбору об'єктів для подальших перевірок. Така тенденція свідчить про поступовий перехід до більш адресного та ризик-орієнтованого підходу в системі державного фінансового контролю.

Висновки до розділу 1

Державні закупівлі є важливим інструментом реалізації економічної, соціальної та управлінської політики держави, спрямованим на ефективне використання публічних фінансів та забезпечення суспільних потреб. Їхня сутність полягає у раціональному витрачанні бюджетних коштів для придбання товарів, робіт та послуг з метою забезпечення функціонування державних інституцій та виконання стратегічних програм розвитку. Історія становлення системи державних закупівель відображає еволюцію від адміністративного розподілу ресурсів до сучасних прозорих електронних механізмів, що базуються на принципах конкуренції, відкритості й доброчесності. У сучасних умовах публічні закупівлі відіграють не лише фіскальну, а й регулюючу, інноваційну та соціальну роль, сприяючи підвищенню довіри громадян до влади, запобіганню корупції та зміцненню економічної стабільності держави.

Загальна характеристика та основні показники діяльності Державної аудиторської служби України як контролюючого органу державних закупівель свідчить про її ключову роль у забезпеченні прозорості, законності та ефективності використання державних і комунальних коштів. ДАСУ здійснює системний контроль через планові та позапланові перевірки, моніторинг процедур закупівель, оцінку ефективності та цільового використання ресурсів, а також виявлення порушень законодавства. Дані про кількість перевірок, об'єктів контролю, обсяги охоплених коштів та виявлені порушення свідчать про стабільну діяльність служби, спрямовану на підвищення фінансової дисципліни, економії бюджетних ресурсів і зміцнення довіри громадськості до державного сектору.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПЕРЕВІРОК ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ

2.1 Організація та підготовка до проведення перевірки державних (публічних) закупівель в Україні

Організація та підготовка до проведення перевірки державних (публічних) закупівель є ключовим елементом системи державного фінансового контролю, спрямованого на забезпечення прозорості, законності та ефективності витрачання бюджетних коштів. В Україні цей процес регламентується Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [29] та Порядком проведення перевірок закупівель, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 631 [26], саме ці нормативні акти визначають підстави для перевірки, процедуру її проведення, права та обов'язки органу контролю та замовника.

Перевірка закупівель проводиться ДАСУ та її міжрегіональними територіальними органами. У процесі організації перевірки застосовуються принципи ризик-орієнтованого підходу, що передбачають пріоритетне дослідження закупівель, які мають підвищену ймовірність порушень або пов'язані зі значними бюджетними видатками. Важливим елементом є перевірка повноти та достовірності даних, розміщених у системі Prozorro [46].

Підстави для ініціювання перевірки державних (публічних) закупівель формуються на основі комплексу юридично значущих обставин, що свідчать про можливе порушення норм законодавства у сфері закупівель. До таких обставин належать виявлені ознаки порушень, які не можуть бути усунуті або оцінені в межах моніторингу процедур закупівель; доручення Кабінету Міністрів України чи Міністерства фінансів України щодо проведення поглибленої перевірки; результати контролю за достовірністю висновків,

складених органами ДАСУ нижчого рівня; а також потреба перевірити дотримання вимог законодавства на стадіях укладення та виконання договорів про закупівлю. Додатковими підставами виступають встановлені факти поділу предмета закупівлі з метою уникнення застосування процедур відкритих торгів, недотримання вимог локалізації виробництва, невикористання електронного каталогу у випадках, коли його застосування є обов'язковим, та інші порушення, зафіксовані під час аналізу інформації в електронній системі публічних закупівель. Підготовчий етап розпочинається з аналізу інформації, оприлюдненої замовником у Prozorro [46], та вивчення документів, що підтверджують обґрунтованість проведення закупівлі [17].

Організація підготовки до проведення перевірки закупівель (рис. 2.1) є ключовим етапом контрольного процесу, оскільки саме на цій стадії формується методична, інформаційна та процедурна база, що забезпечує об'єктивність, повноту та достовірність подальших контрольних заходів. Ефективне виконання підготовчих процедур дає змогу підвищити результативність перевірки, мінімізувати ризики упущень та сформулювати структурований підхід до аналізу закупівельної діяльності замовника.

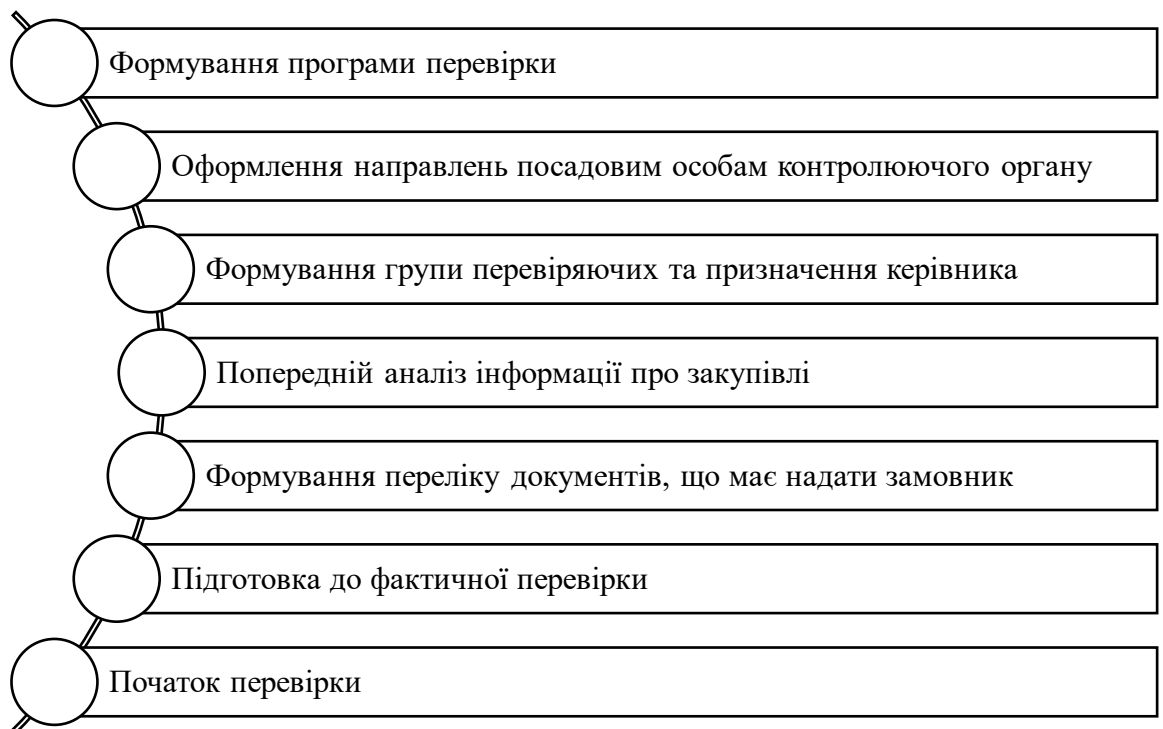

Рис. 2.1. Організація підготовки до перевірки закупівель

Джерело: складено автором [17].

Першим етапом організації підготовки є розроблення програми перевірки — документа, що визначає концептуальні рамки майбутніх контрольних заходів. Програма перевірки закупівель має містити найменування замовника, часові межі дослідження, конкретні питання, що підлягають аналізу, та інструменти, які використовуватимуться під час документальної й фактичної перевірки. Її функція полягає в тому, щоб задати структуровану логіку перевірки та забезпечити узгодженість усіх дій контрольної групи [17].

Наступним етапом є складання та офіційне оформлення направлень посадовим особам, які залучені до проведення перевірки. Направлення на перевірку закупівель (додаток 3) оформлюються відповідно до зразка, затвердженого Міністерством фінансів України, і є юридичним підтвердженням повноважень контролерів. Наявність правильно оформленого направлення гарантує правомірність усіх подальших дій держаних аудиторів, що є обов'язковою умовою дотримання вимог законодавства [19].

Організація контрольних заходів передбачає створення групи перевіряючих із визначенням їхніх функцій і зон відповідальності. На цьому етапі призначається керівник групи, який координує роботу всіх учасників, забезпечує комунікацію між ними та відповідає за дотримання методології перевірки. Розподіл обов'язків між членами групи сприяє підвищенню ефективності контролю та мінімізує ризик дублювання або пропуску важливих аспектів дослідження [17].

До початку фактичної перевірки проводиться попередній аналітичний огляд закупівельної діяльності замовника, цей процес включає вивчення інформації у системі Prozorro [46], аналіз відкритих державних реєстрів, перевірку даних бухгалтерського обліку, а також ознайомлення з висновками попередніх ревізій та аудитів. Попередній аналіз дає змогу виявити потенційні ризикові операції, визначити обсяги необхідних додаткових процедур та підготувати індивідуальні інструкції для членів групи.

У разі потреби контролюючий орган приймає рішення про залучення зовнішніх експертів, зокрема будівельних, технічних, інженерних або товарознавчих спеціалістів. Така практика є особливо важливою під час перевірки закупівель складних технічних об'єктів, робіт або послуг, які потребують спеціалізованих знань для підтвердження фактичного обсягу, якості чи технічних характеристик. Експертні висновки посилюють доказову базу перевірки та підвищують її об'єктивність [17].

Етапом підготовки є складання переліку документів, які замовник повинен подати для початку перевірки у строк не пізніше трьох робочих днів. До нього включаються договори, додаткові угоди, звіти, первинні бухгалтерські документи, технічні специфікації, акти виконаних робіт, кошторисна документація та інші матеріали, що підтверджують законність та обґрунтованість проведення закупівлі. Систематизація документів забезпечує належну доказову базу та дозволяє держаним аудиторам оперативно та точно оцінити діяльність замовника. На завершальному етапі підготовки контролюючий орган здійснює поглиблений збір службової інформації, яка формує інформаційно-аналітичну основу майбутньої перевірки, процес охоплює опрацювання державних реєстрів, електронних баз даних, матеріалів попередніх ревізій та аудитів, статистичних звітів та аналітичних записок, що характеризують фінансово-господарську діяльність замовника. Систематизація таких відомостей дозволяє оцінити попередні ризики, визначити типові порушення та уточнити пріоритетні напрями, на яких має бути зосереджена увага під час контрольних заходів [17].

Подальший етап включає організаційно-технічну підготовку до фактичної перевірки, яка передбачає узгодження логістики, регламентації доступу до будівель, складів, інформаційних систем та іншої інфраструктури замовника. На цьому етапі визначаються маршрути огляду, порядок супроводу перевіряючих, вимоги до забезпечення технічних умов роботи, включаючи доступ до комп'ютерної техніки, мережевих ресурсів та архівів документів.

Належна організація просторових та технічних умов є критично важливою для безперешкодного проведення документальної та фактичної частини перевірки.

Фінальним етапом є безпосередній старт перевірочних процедур, який здійснюється відповідно до затвердженої програми перевірки. На цьому етапі проводиться документальна та фактична перевірка: аналізуються первинні документи, договори, тендерна документація, акти виконаних робіт, здійснюється огляд придбаних товарів, робіт і послуг, а також проводяться інвентаризації та контрольні обміри. Початок перевірки знаменує перехід від аналітичної стадії підготовки до практичного застосування методів державного фінансового контролю, що забезпечує об'єктивну оцінку правомірності та ефективності публічних закупівель [17].

Отже, організація та підготовка до проведення перевірки державних (публічних) закупівель в Україні є ключовою передумовою ефективного державного фінансового контролю, оскільки саме на цьому етапі формується методична, інформаційна та процедурна база для подальших контрольних дій. Чітке планування, включаючи розроблення програми перевірки, формування контрольної групи, аналіз інформації з відкритих джерел та підготовка необхідних документів, забезпечує комплексне охоплення ризикових ділянок та зменшує ймовірність помилок чи упущень під час фактичної перевірки. Якісно організована підготовча стадія сприяє підвищенню прозорості, об'єктивності та результативності перевірок, що є важливою умовою забезпечення законності та ефективного використання публічних коштів.

2.2. Методика перевірки державних (публічних) закупівель

Методика перевірки державних (публічних) закупівель є комплексом організаційних, аналітичних та контрольних процедур, спрямованих на забезпечення законності, прозорості та ефективності використання бюджетних коштів під час здійснення закупівель товарів, робіт і послуг. Ефективна перевірка дозволяє своєчасно виявити порушення, запобігти нецільовому чи

неефективному витрачання фінансових ресурсів, забезпечити відповідність дій замовників вимогам законодавства [17].

Методика перевірки державних закупівель — це науково та нормативно обґрунтована система процедур, прийомів та способів, що застосовуються органами державного фінансового контролю для комплексного дослідження законності, ефективності, прозорості та обґрунтованості здійснення закупівель за бюджетні кошти [13]. Методика перевірки державних (публічних) закупівель складається з сукупності взаємопов'язаних етапів та процедур (рис. 2.2), що забезпечують комплексне дослідження правомірності та ефективності здійснення закупівель за бюджетні кошти.

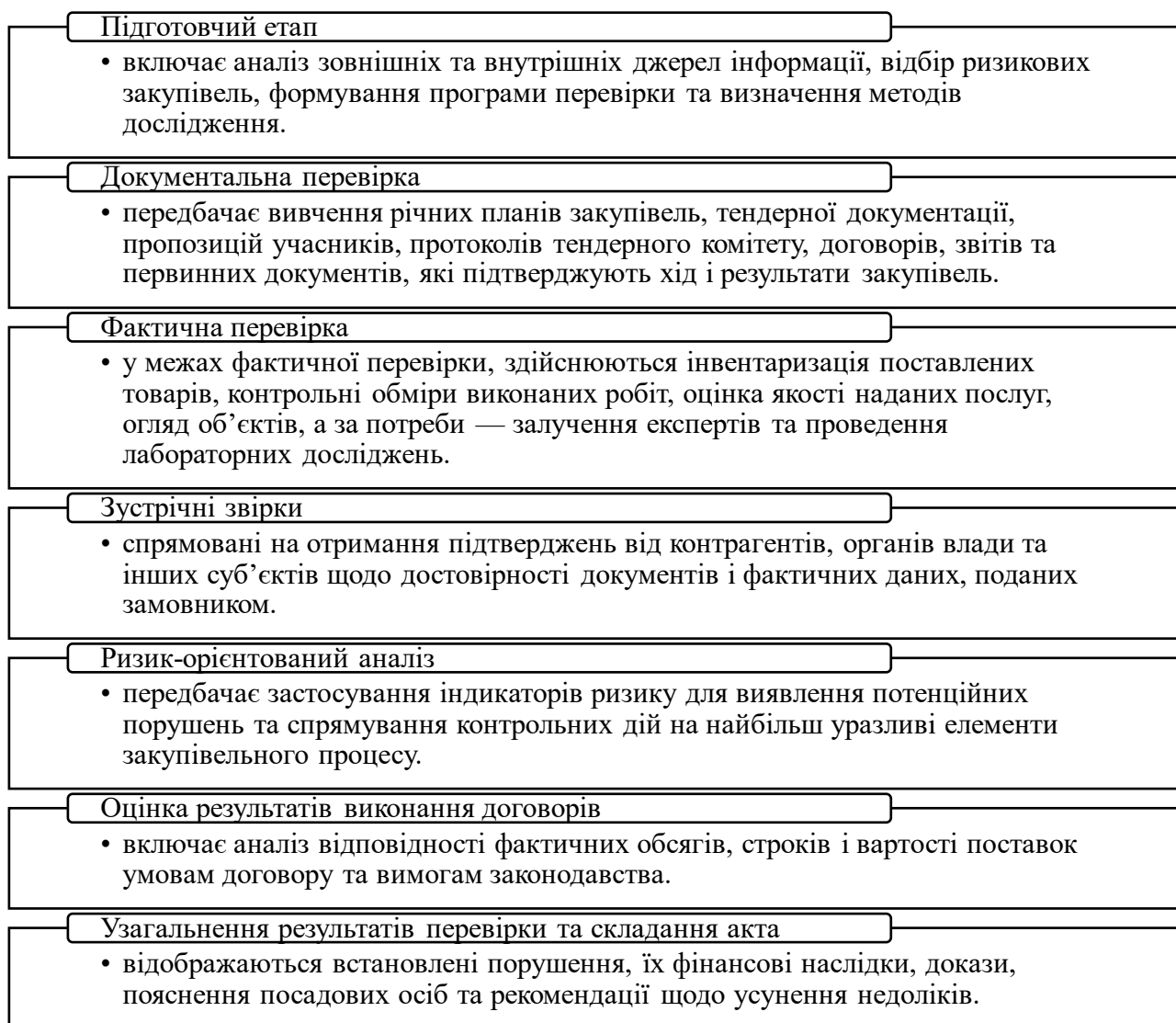

Рис. 2.2. Етапи методики перевірки державних (публічних) закупівель

Джерело: складено автором за даними ДАСУ [17].

Методика перевірки закупівель охоплює сукупність організаційних та аналітичних дій, спрямованих на документальне та фактичне підтвердження правильності проведення закупівель на всіх етапах їх циклу — від формування потреби та визначення очікуваної вартості до укладення й виконання договору.

Важливою складовою сучасної методики перевірки закупівель є застосування технологічної (дорожньої) карти інспектора, яка є додатком до Інструкції з організації та здійснення контролю. Технологічна карта виконує функцію детального регламенту проведення перевірки та забезпечує стандартизацію всіх етапів контрольного процесу [17].

Технологічна (дорожня) карта інспектора (додаток Ж) є ключовим інструментом організації та стандартизації процесу перевірки державних закупівель. Вона визначає чітку логіку, послідовність і зміст контрольних процедур, починаючи від підготовчого аналізу об'єкта перевірки й закінчуючи формуванням підсумкових документів. У технологічній карті детально прописані етапи роботи інспектора, строки виконання окремих дій, відповідальні виконавці, вимоги до доказової бази, а також перелік необхідних вхідних і вихідних документів. Такий підхід забезпечує однорідність перевірочних процедур у різних територіальних органах ДАСУ та мінімізує ризики суб'єктивного трактування вимог законодавства або неповноти проведених заходів [17].

Застосування технологічної карти значно підвищує якість та прозорість перевірок закупівель, оскільки кожен етап контрольного процесу фіксується документально та виконується відповідно до затверджених стандартів. Вона дозволяє інспектору системно охопити всі ключові аспекти закупівельної діяльності: аналіз планування, оцінку тендерної документації, перевірку пропозицій учасників, дослідження договорів, проведення фактичних обстежень, зустрічних звірок та фіксацію виявлених порушень. Завдяки чіткій структурі технологічна карта сприяє формуванню обґрунтованих висновків за результатами перевірки та забезпечує можливість відтворення контрольних дій у разі додаткових або повторних перевірок [17].

Державна аудиторська служба України здійснює перевірку у сфері публічних закупівель у ключових формах, кожна з яких відрізняється ступенем деталізації, інструментами оцінювання та процедурним наповненням, що дозволяє забезпечити всебічний нагляд за дотриманням законодавства. Як показано у табл. 2.2, система контролю включає комплексні перевірки державних закупівель, державний фінансовий аудит та інспектування (ревізії), які доповнюють одна одну та утворюють єдину модель превентивного й постфактум контролю. Такий підхід забезпечує своєчасне виявлення порушень, оцінку ефективності використання бюджетних коштів і формування підстав для прийняття управлінських рішень щодо усунення недоліків та підвищення прозорості закупівельної діяльності.

Таблиця 2.2

Форми здійснення контролю Державною аудиторською службою України
у сфері публічних закупівель

Форма контролю	Нормативне закріплення	Характеристика та особливості у сфері публічних закупівель
Моніторинг закупівель	Самостійна форма державного фінансового контролю	Превентивна форма контролю, що здійснюється на всіх етапах закупівельного процесу шляхом аналізу інформації та документів, оприлюднених в електронній системі закупівель. Спрямований на виявлення ознак порушень законодавства у сфері публічних закупівель та прийняття обов'язкових до виконання вимог щодо їх усунення.
Перевірка закупівель (як самостійний контрольний захід)	Форма державного фінансового контролю	Передбачає документальне та фактичне дослідження дотримання замовниками вимог законодавства у сфері публічних закупівель. Спрямована на встановлення порушень, їх фінансових наслідків та визначення відповідальності посадових осіб.
Перевірка закупівель у складі державного фінансового аудиту	Державний фінансовий аудит як форма контролю	Закупівлі аналізуються як складова фінансово-господарської діяльності об'єкта контролю з метою оцінки законності, ефективності, економності та результативності використання бюджетних коштів.
Перевірка закупівель у складі інспектування (ревізії)	Інспектування (ревізія) як форма контролю	Закупівлі досліджуються у межах комплексної або тематичної ревізії фінансово-господарської діяльності. Основна увага приділяється виявленню порушень фінансової дисципліни та встановленню збитків.

Джерело: складено автором на основі ЗУ «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [29].

Таким чином, відповідно до ЗУ «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [29], контроль у сфері публічних закупівель Державною аудиторською службою України здійснюється у кількох формах, серед яких ключове місце займає моніторинг закупівель як самостійний превентивний захід, а також перевірка закупівель, що може проводитися як окремо, так і в межах державного фінансового аудиту або інспектування. Такий підхід забезпечує комплексність та системність державного фінансового контролю у сфері публічних закупівель.

Перевірка державних закупівель виступає самостійною формою контрольної діяльності, що передбачає комплексне дослідження як документальної складової закупівельного процесу, так і фактичного виконання вимог законодавства розпорядниками бюджетних коштів. Такий вид контролю охоплює весь ланцюг закупівельної діяльності — від етапу планування та визначення потреб до завершення виконання договірних зобов'язань та приймання результатів. Підсумком проведення перевірки є складений контролюючими органами акт, у якому фіксуються встановлені порушення, аналітичні висновки та зауваження або заперечення з боку об'єкта контролю.

Моніторинг дотримання законодавства у сфері публічних закупівель може здійснюватися не лише в межах спеціальної тематичної перевірки, а й під час проведення державних фінансових аудитів або інспектувань. Основним завданням цих контрольних процедур є оцінювання правильності застосування норм Закону про публічні закупівлі замовниками, виявлення ризикових практик, своєчасне встановлення порушень та факторів, що можуть призвести до неефективного або нецільового використання державних ресурсів [17].

Ключовою складовою сучасної методики контролю у сфері публічних закупівель виступає процес ідентифікації та оцінювання ризиків (Risk Assessment) (табл.2.3), що забезпечує ризик-орієнтований підхід до планування та проведення контрольних заходів. У своїй діяльності Державна аудиторська

служба України застосовує аналітичні інструменти типу Business Intelligence (BI), які дають змогу автоматизовано виявляти аномальні показники, нетипові операції, ознаки координації дій учасників торгів та інші індикатори потенційних порушень. Використання BI-технологій підвищує точність і оперативність аналізу, дозволяє формувати обґрунтовану доказову базу та оптимізує прийняття управлінських рішень у процесі державного фінансового контролю [17].

Таблиця 2.3

Класифікація ризиків у процесі перевірки державних закупівель

Група ризиків	Ключові змінні, що перевіряються	Характеристика ризику
Процедурні ризики	Коректність вибору процедури; відповідність ТД законодавству.	Ризик недотримання (Compliance Risk). Порушення формальних вимог, що можуть приховати зловживання.
Конкурентні ризики	Кількість учасників; підстави для відхилення; ознаки пов'язаності (афілійованості) учасників.	Ризик антиконкурентної змови (Collusion Risk). Імітація конкуренції, картельні угоди.
Фінансові ризики	Обґрунтування очікуваної вартості (ОВ); законність зміни ціни у договорі.	Ризик переплати (Overpayment Risk). Неefективне використання коштів, завищення цін.

Джерело: складено автором за даними ДАСУ [17].

У межах сучасної методики перевірки державних закупівель застосовується комплекс аналітичних інструментів, спрямованих на виявлення відхилень та ризикових практик у діяльності замовників і учасників торгів. Зокрема, використовується порівняльний аналіз (benchmarking), який передбачає зіставлення фактичної вартості придбаних товарів чи послуг із середньоринковими показниками або даними аналогічних закупівель, що дозволяє визначити обґрунтованість ціноутворення. Важливим елементом є аналіз цінових аномалій, що дає змогу ідентифікувати пропозиції з аномально низькою вартістю та перевірити їх економічну раціональність. Крім того, методика включає аналіз мережі зв'язків учасників із використанням відкритих реєстрів та інформації про кінцевих бенефіціарних власників, що дозволяє встановити ознаки афілійованості та потенційної змови під час участі у процедурах закупівель [17].

Процедурний елемент методики охоплює сукупність спеціалізованих технік і контрольних прийомів, які застосовуються органами Держаудитслужби для верифікації інформації, отриманої під час аналізу закупівельних процесів. Зазначений етап забезпечує глибоке опрацювання документальних та фактичних даних з метою встановлення їх достовірності, повноти та відповідності вимогам законодавства. У межах процедурної складової розрізняють два ключові напрями контролю: дистанційну верифікацію (моніторинг) та поглиблений фактичний контроль.

1) Дистанційна верифікація передбачає проведення експрес-аналізу електронних даних, що містяться в інформаційних системах закупівель, на цьому етапі контролер здійснює:

- перевірку підстав для застосування неконкурентних процедур, що полягає у встановленні повноти, вичерпності та правомірності аргументації замовника щодо вибору переговорної процедури чи інших виняткових механізмів [17];

- аналіз на предмет дискримінаційних вимог, під час якого вивчаються кваліфікаційні критерії, технічні описи й умови тендерної документації на предмет наявності необґрунтованих бар'єрів для участі (наприклад, вимог щодо досвіду, фінансової спроможності або посилань на конкретні торговельні марки);

- валідацію змін до договорів, що охоплює дослідження правомірності укладення додаткових угод, особливо тих, що впливають на істотні умови договору — ціну, обсяг постачання або строки, з урахуванням положень статті 41 Закону України «Про публічні закупівлі» [31].

Дистанційна верифікація, що здійснюється у формі моніторингу закупівель, має характер прискореного контрольного заходу та проводиться в строк до 15 робочих днів з моменту прийняття рішення про його початок. Така тривалість зумовлена індикативною природою моніторингу, який спрямований на оперативне виявлення ризикових ознак, відхилень або потенційних порушень на основі електронних даних. Моніторинг не передбачає фізичного

відвідування об'єкта контролю та ґрунтується на аналізі інформації, доступної у відкритих реєстрах, системі Prozorro [46], та документах, які замовник подає у відповідь на офіційні запити. У виключних випадках строк може бути продовжений лише для отримання уточнювальних пояснень, однак загальне обмеження у 15 днів залишається незмінним [17].

2) Поглиблений фактичний контроль здійснюється у випадках, коли за результатами моніторингу або аналізу первинної інформації виникає необхідність детального дослідження первинних доказів або підтвердження реальності господарських операцій. Процедури поглибленого фактичного контролю узагальнено у табл. 2.4.

Поглиблений фактичний контроль, що реалізується у формі інспектування або аудиту закупівель, має значно ширший часовий горизонт і проводиться в строк до 45 робочих днів. У цей період включено документальний аналіз, виїзні контрольні заходи, зустрічні звірки, контрольні обміри, інвентаризації та проведення експертних досліджень. За потреби, у разі великого обсягу зустрічних звірок або необхідності отримання інформації від інших органів, проведення інспектування може бути тимчасово зупинене, при цьому період зупинення не зараховується до основного строку. Загальний максимальний строк проведення перевірки з урахуванням таких зупинок не може перевищувати 60 робочих днів [17].

У постанові Кабінету Міністрів України № 631 [26] нормативно визначено тривалість здійснення перевірок закупівель як форми державного фінансового контролю, зокрема, встановлено, що загальний строк проведення перевірки закупівель не повинен перевищувати 40 робочих днів з моменту її початку. Водночас для перевірок закупівель, стосовно яких попередньо було проведено моніторинг відповідно до вимог Закону України «Про публічні закупівлі» [31], гранична тривалість контрольного заходу обмежується 20 робочими днями. При цьому період зупинення перевірки не включається до загального строку її проведення, що забезпечує дотримання об'єктивності та процесуальної визначеності контрольних процедур [26].

Таблиця 2.4

Основні процедури поглибленого фактичного контролю закупівель

Процедура	Мета	Специфіка контролю
Документальний аналіз	Встановлення реальності, законності та достовірності фінансових операцій.	Перевірка первинних бухгалтерських та фінансових документів (накладних, актів, рахунків, банківських виписок), не доступних через електронну систему Prozorro.
Фізичний контроль	Перевірка відповідності фактично виконаних робіт та поставлених товарів умовам договору.	Проведення контрольних обмірів будівельно-монтажних робіт, огляду об'єктів, інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.
Зустрічні звірки	Підтвердження достовірності обсягів, цін і факту здійснення господарських операцій.	Отримання документів та пояснень від контрагентів об'єкта контролю, у тому числі виконавців робіт і постачальників.
Експертна оцінка	Оцінка ринкової вартості, якості та технологічної відповідності об'єктів закупівлі.	Залучення профільних фахівців (інженерів, оцінювачів, технологів) для аналізу складних технічних або цінових аспектів закупівлі.

Джерело: складено автором за даними ДАСУ [17].

Застосування зазначених процедур забезпечує глибоку й доказову оцінку дотримання замовником норм законодавства, а також дозволяє встановити реальний стан виконання договорів та можливі відхилення чи порушення у процесі закупівель.

Заключний етап методики перевірки державних (публічних) закупівель передбачає системне документування встановлених фактів та подальшу реалізацію контрольних рішень. Результати проведених процедур відображаються у Акті перевірки державних закупівель або у Висновку про результати моніторингу, залежно від виду застосованого контрольного заходу. Офіційний документ повинен містити чітку ідентифікацію порушеної норми законодавства, деталізований опис встановлених фактів, а також обґрунтований розрахунок завданих збитків або втрат фінансових ресурсів. Належне

документування забезпечує доказовість висновків та створює юридичні підстави для подальших управлінських і правових дій [17].

Подальша реалізація результатів перевірки відбувається шляхом направлення об'єкту контролю вимоги про усунення порушень, відшкодування збитків або приведення діяльності у відповідність до норм законодавства. У випадках, коли встановлені порушення мають ознаки фінансових зловживань чи інших неправомірних дій, вимога супроводжується додатковими рекомендаціями щодо удосконалення процедур закупівель. Якщо під час перевірки ідентифіковано факти, що можуть свідчити про ймовірне вчинення кримінального правопорушення, матеріали передаються до компетентних правоохоронних органів для здійснення кримінально-правового реагування, що охоплює реєстрацію кримінального провадження, проведення слідчих дій та застосування передбачених законом заходів впливу [17].

Оцінювання результативності застосування методики перевірки державних (публічних) закупівель є важливим етапом аналізу ефективності державного фінансового контролю, оскільки дозволяє встановити рівень охоплення контролем фінансових і матеріальних ресурсів, а також процедур закупівель у динаміці. З метою узагальнення результатів контрольної діяльності та виявлення основних тенденцій у застосуванні відповідної методики, показники її результативності у системі державного фінансового контролю за 2022–2024 роки наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Показники результативності застосування методики перевірки державних (публічних) закупівель у системі державного фінансового контролю у 2022–2024 роках. млн грн

Показники	Роки			Зміни в абсолютних величинах 2024 р. порівняно з:		Темпи зростання (зниження) 2024 р. у % до:	
	2022	2023	2024	2022	2023	2022	2023

1. Обсяг охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів (всього), у тому числі:	774,39	1 306,47	1 554,52	780,13	248,05	201%	119%
- ревізіями	507,09	1 110,22	1 328,98	821,89	218,76	262%	120%

Продовження таблиці 2.5

- перевітками закупівель	5,37	8,26	67,4	62,03	59,14	1255%	816%
- комісійними перевітками	0	0	0	0	0	0%	0%
- моніторингами закупівель	261,94	187,98	158,14	-103,8	-29,84	60%	84%
2. Обсяг охоплених контролем процедур закупівель (всього), у тому числі:	306,83	240,88	342,24	35,41	101,36	112%	142%
- ревізіями	40,87	44,59	15,35	-25,52	-29,24	38%	34%
- перевітками закупівель	4,03	8,31	168,75	164,72	160,44	4187%	2031%
- комісійними перевітками	0	0	0	0	0	0%	0%
- моніторингами закупівель	261,94	187,98	158,14	-103,8	-29,84	60%	84%

Джерело: складено на основі статистичних даних ДАСУ (додатки Б, В, Д) [34б 35б 36].

Відповідно до табл. 2.5 упродовж досліджуваного періоду спостерігається суттєве зростання обсягу фінансових і матеріальних ресурсів, охоплених контрольними заходами. Так, у 2024 році загальний обсяг ресурсів, перевірених у межах державного фінансового контролю, зріс більш ніж у два рази порівняно з 2022 роком та на 19 % відносно 2023 року, що свідчить про підвищення масштабів контрольного впливу та розширення сфери застосування методики перевірки закупівель.

Найбільший внесок у зростання обсягу охоплених ресурсів забезпечили ревізії, за якими у 2024 році зафіксовано приріст на 821,9 млн грн порівняно з 2022 роком та на 218,8 млн грн порівняно з 2023 роком. Водночас особливо динамічне зростання спостерігається за перевітками закупівель як самостійною формою контролю: обсяг ресурсів, охоплених такими перевітками, у 2024 році зріс у понад 12 разів порівняно з 2022 роком та більш ніж у 8 разів порівняно з

2023 роком, що свідчить про посилення ролі даної методики у системі державного фінансового контролю.

Разом з тим обсяг ресурсів, охоплених моніторингами закупівель, у 2024 році скоротився порівняно з попередніми роками. Зменшення становило 103,8 млн грн відносно 2022 року та 29,8 млн грн порівняно з 2023 роком, що може вказувати на перерозподіл акцентів контрольної діяльності від превентивних заходів до поглиблених форм перевірки.

Аналогічні тенденції простежуються й щодо обсягу охоплених контролем процедур закупівель. У 2024 році загальний обсяг таких процедур зріс на 12 % порівняно з 2022 роком та на 42 % порівняно з 2023 роком. При цьому визначальну роль у цьому зростанні відіграли перевірки закупівель, обсяг яких у 2024 році збільшився у десятки разів порівняно з попередніми роками, що підтверджує підвищення ефективності та результативності застосування відповідної методики.

Водночас скорочення обсягів процедур закупівель, охоплених ревізіями та моніторингами, свідчить про зміну підходів до організації державного фінансового контролю у напрямі концентрації ресурсів на найбільш ризикових та значущих закупівлях. Загалом отримані результати підтверджують, що у 2022–2024 роках методика перевірки державних (публічних) закупівель поступово набуває більшої практичної значущості та стає ключовим інструментом забезпечення законності й ефективності використання бюджетних коштів.

Оцінювання результативності застосування методики перевірки державних (публічних) закупівель за показниками виявлених порушень є важливим елементом аналізу ефективності державного фінансового контролю, оскільки дозволяє встановити масштаби, структуру та динаміку порушень законодавства у сфері закупівель. З метою узагальнення результатів контрольної діяльності та виявлення основних тенденцій у застосуванні відповідної методики впродовж 2022–2024 років, показники виявлених порушень у системі державного фінансового контролю наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Результативність застосування методики перевірки державних
(публічних) закупівель за показниками виявлених порушень у системі ДФК у
2022–2024 роках

Показники	2022		2023		2024		Зміни в абсол. вел. к-ть фактів 2024 р. до		Зміни в абсол. вел. млн грн 2024р. до	
	к-ть	млн грн	к-ть	млн грн	к-ть	млн грн	2022	2023	2022	2023
Виявлено порушень законодавства у сфері закупівель (всього), у тому числі:	8389	162,88	8354	107,91	6604	91,76	-1785	-1750	-71,12	-16,15
Ревізії	163	21,06	160	15,13	223	1,05	60	63	-20,01	-14,08
Перевірки закупівель	304	1,03	210	0,89	138	0,77	-166	-72	-0,26	-0,12
Моніторинг закупівель	7947	140,79	7984	91,98	6245	89,95	-1702	-1739	-50,84	-2,03

Джерело: складено на основі статистичних даних ДАСУ (додатки Б, В, Д) [34, 35, 36].

Упродовж досліджуваного періоду спостерігається стійка тенденція до скорочення як кількості виявлених порушень законодавства у сфері закупівель, так і загального обсягу фінансових ресурсів, пов'язаних із цими порушеннями. Так, у 2024 році загальна кількість встановлених фактів порушень зменшилася на 1 785 одиниць порівняно з 2022 роком та на 1 750 одиниць порівняно з 2023 роком. Водночас сума порушень у грошовому вимірі скоротилася на 71,12 млн

грн відносно 2022 року та на 16,15 млн грн порівняно з 2023 роком, що свідчить про зниження фінансових ризиків у сфері публічних закупівель.

Найбільшу питому вагу у структурі виявлених порушень протягом усіх років становили порушення, зафіксовані в результаті моніторингів закупівель. У 2024 році на них припадала переважна більшість фактів порушень, однак їх кількість скоротилася на 1 702 одиниці порівняно з 2022 роком та на 1 739 одиниць порівняно з 2023 роком. Водночас зменшення сум порушень, виявлених у межах моніторингів, свідчить про підвищення превентивної ролі цього інструменту та зростання рівня дотримання вимог законодавства замовниками.

Разом з тим результати ревізій демонструють іншу динаміку: у 2024 році кількість порушень, встановлених за результатами ревізій, зросла порівняно з попередніми роками, однак загальна сума таких порушень суттєво скоротилася, що може вказувати на більш детальний та адресний характер ревізій, спрямований на виявлення численних, але менш масштабних за фінансовими наслідками порушень.

Що стосується перевірок закупівель як самостійної форми контролю, у 2024 році зафіксовано зменшення як кількості виявлених порушень, так і їх сум у порівнянні з 2022–2023 роками. Така тенденція може свідчити про підвищення ефективності застосування методики перевірки закупівель, зокрема завдяки попередньому моніторингу та ризик-орієнтованому відбору об'єктів контролю.

Узагальнюючи викладене, можна дійти висновку, що у 2022–2024 роках застосування методики перевірки державних (публічних) закупівель сприяло поступовому зниженню масштабів порушень у сфері закупівель та підвищенню результативності державного фінансового контролю. Виявлені тенденції підтверджують доцільність подальшого розвитку ризик-орієнтованих та превентивних підходів у діяльності органів державного фінансового контролю.

Оцінка результативності застосування методики перевірки державних (публічних) закупівель за показниками попереджених порушень є важливим

елементом аналізу ефективності державного фінансового контролю, оскільки дозволяє визначити превентивний вплив контрольних заходів на дотримання законодавства у сфері закупівель. З метою узагальнення результатів діяльності органів державного фінансового контролю та виявлення тенденцій щодо запобігання порушенням упродовж 2022–2024 років, показники результативності застосування відповідної методики наведено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Результативність застосування методики перевірки державних (публічних) закупівель за показниками попереджених порушень у системі ДФК у 2022–2024 роках

Показники	2022		2023		2024		Зміни в абсол. вел. к-ть фактів 2024 р. до		Зміни в абсол. вел. млн грн 2024 р. до	
	к-ть	млн грн	к-ть	млн грн	к-ть	млн грн	2022	2023	2022	2023
Попереджено порушень законодавства у сфері закупівель	2608	14980,43	2928	19806,54	2198	22399,89	-410	-730	7419,4	2593,35
Забезпечено відмінення торгів (всього), у тому числі:	1313	7881,86	651	7378,45	464	5331,42	-849	-187	-2550,4	-2047,03
Ревізії	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Перевірки закупівель	2	0,53	0	0	0	0	-2	0	-0,53	0

Моніторинг закупівель	1311	7881,32	651	7378,45	464	5331,42	-847	-187	- 2549,9	- 2047,03
-----------------------	------	---------	-----	---------	-----	---------	------	------	-------------	--------------

Джерело: складено на основі статистичних даних ДАСУ (додатки Б, В, Д) [34, 35, 36].

Упродовж 2022-2024 рр. спостерігається зменшення кількості попереджених порушень законодавства у сфері публічних закупівель. Так, у 2024 році кількість таких порушень скоротилася на 410 фактів порівняно з 2022 роком та на 730 фактів відносно 2023 року. Водночас загальна сума фінансових ресурсів, щодо яких було попереджено порушення, у 2024 році зросла, що свідчить про підвищення фінансової значущості кожного окремого превентивного втручання.

Особливо показовою є динаміка показників забезпечення відміни торгів. У 2024 році кількість випадків відміни процедур закупівель зменшилася на 849 одиниць порівняно з 2022 роком та на 187 одиниць порівняно з 2023 роком, а сума таких закупівель скоротилася відповідно на 2 550,44 млн грн та 2 047,03 млн грн, що може свідчити про підвищення якості підготовки тендерної документації замовниками та зменшення потреби у застосуванні такого радикального превентивного заходу, як відміна торгів.

Визначальну роль у структурі попереджених порушень протягом усього досліджуваного періоду відіграв моніторинг закупівель. Саме за його результатами забезпечувалася переважна більшість випадків відміни торгів, тоді як внесок ревізій та перевірок закупівель у попередження порушень був мінімальним або відсутнім. Така структура підтверджує високу ефективність моніторингу як превентивного інструменту державного фінансового контролю.

Загалом отримані результати свідчать про те, що у 2022–2024 роках методика перевірки державних (публічних) закупівель у системі державного фінансового контролю характеризується поступовим посиленням превентивної спрямованості та концентрацією контрольних зусиль на фінансово значущих закупівлях, що забезпечує зменшення кількості порушень при одночасному

підвищенні ефективності впливу контрольних заходів на дотримання законодавства у сфері публічних закупівель.

2.3 Оформлення результатів перевірок державних закупівель в Україні

Оформлення результатів перевірок державних (публічних) закупівель в Україні є завершальним етапом контрольного процесу та має ключове значення для забезпечення прозорості, юридичної визначеності та подальшої реалізації заходів реагування. У межах цього етапу результати контрольних дій набувають документальної форми, що надає їм правової сили та створює основу для відшкодування збитків, усунення порушень і притягнення відповідальних осіб до відповідальності. Належно оформлені результати перевірок забезпечують об'єктивність висновків, підвищують якість державного фінансового контролю та сприяють зміцненню доброчесності системи публічних закупівель.

Оформлення результатів перевірок залежить від форми контрольного заходу та здійснюється відповідно до нормативно визначених процедур (табл. 2.8). У разі проведення ревізії (інспектування) підсумки викладаються в Акті ревізії (інспектування) або у звітному документі, що містить вичерпний опис виявлених порушень, їх фінансових наслідків, а також аналіз причин та умов їх виникнення.

Акт перевірки виступає основним юридичним документом, у якому офіційно фіксуються результати поглибленого, переважно виїзного контрольного заходу. Його призначення полягає у забезпеченні належної доказової бази для констатації факту порушення законодавства, визначення характеру та масштабу відхилень, а також встановлення документально підтвердженого розміру завданих фінансових збитків чи неефективних витрат. У змістовому аспекті акт містить структурований перелік виявлених порушень із посиланням на відповідні норми права, детальний опис первинних документів та господарських операцій, що стали підставою для формування

висновків, а також результати проведених фактичних перевірочних процедур, зокрема контрольних обмірів, інвентаризацій чи інших форм фізичної верифікації.

Правовий механізм функціонування акта передбачає можливість подання об'єктом контролю письмових заперечень, які після розгляду стають невід'ємною частиною матеріалів перевірки та забезпечують реалізацію принципу змагальності й права на пояснення. На основі акта формуються подальші юридично значущі документи, зокрема вимога про усунення порушень, що встановлює обов'язок замовника вжити коригувальних заходів, а також вимога про відшкодування збитків, якщо такі були встановлені. Таким чином, акт виконує ключову роль у процедурі контролю, слугуючи офіційним підґрунтям для застосування правових та фінансових заходів реагування.

Таблиця 2.8

Форми документів за результатами контрольних заходів у сфері
закупівель

Вид контрольного заходу	Форма документа	Зміст документа	Строк оформлення / оприлюднення
Ревізія / інспектування	Акт	Опис порушень, фінансових наслідків, обґрунтовані розрахунки	Після завершення ревізії
Державний фінансовий аудит	Звіт про результати аудиту	Оцінка ефективності, відповідності та законності	Після завершення аудиту
Перевірка закупівель	Акт перевірки закупівель	Порушення законодавства про закупівлі, підтвердження фактів, розрахунок збитків	Після проведення перевірки
Моніторинг закупівель	Висновок про результати моніторингу	Виявлені порушення та вимоги для їх усунення	У системі Prozorro протягом 3 днів

Джерело: складено автором за даними ДАСУ [17].

Результати державного фінансового аудиту становлять систематизовану та об'єктивну оцінку стану фінансово-господарської діяльності суб'єкта, що узагальнюється у Звіті про результати державного фінансового аудиту. Основне призначення цього документа полягає у наданні незалежної, доказово обґрунтованої оцінки законності, ефективності та економності використання

державних фінансових ресурсів, а також у формуванні підґрунтя для прийняття управлінських рішень. Зміст звіту включає комплекс об'єктивних висновків щодо дотримання вимог законодавства, результативності фінансових операцій та рівня відповідності системи управління встановленим критеріям ефективності. Окремим структурним елементом звіту є рекомендації, спрямовані на удосконалення фінансово-бюджетного процесу, усунення ідентифікованих недоліків та зменшення виявлених ризиків у подальшій діяльності об'єкта аудиту. Важливим змістовим компонентом звіту виступає аналітична оцінка ризиків, рівня функціонування системи внутрішнього контролю та загальної ефективності управлінських процедур, що забезпечує комплексний характер аудиторського висновку та підвищує його практичну значущість [17].

У сфері публічних закупівель результати спеціальної перевірки фіксуються у Акті перевірки закупівель, який складається за вимогами постанови Кабінету Міністрів України № 550 [27], цей документ структурно містить дані про об'єкт контролю, досліджуваний період, перелік перевірених процедур, встановлені порушення, нормативні підстави їх кваліфікації та обґрунтовані розрахунки збитків або неефективного використання бюджетних коштів.

Результати моніторингу закупівель, що є окремою формою дистанційного контролю, оформлюються у Висновку про результати моніторингу. Висновок за результатами моніторингу закупівель є найбільш оперативною та процедурно мобільною формою фіксації встановлених порушень у сфері публічних закупівель. Його основним призначенням є забезпечення своєчасного реагування контролюючого органу на виявлені відхилення в електронній системі Prozorro, що дає змогу запобігати подальшому розвитку неправомірних дій або фінансових втрат. Зміст висновку включає чітко сформульовану імперативну вимогу до замовника щодо усунення ідентифікованого порушення, яка може передбачати скасування процедури закупівлі, розірвання укладеного договору, коригування документації чи

виконання інших юридично значущих дій. Важливою характеристикою цього документа є його публічність: висновок підлягає обов'язковому оприлюдненню в електронній системі закупівель протягом трьох календарних днів з моменту його підписання, що забезпечує прозорість контрольного процесу, інформування учасників ринку та підвищення рівня підзвітності замовника. Завдяки поєднанню оперативності, імперативності та відкритості висновок моніторингу виступає ефективним інструментом превентивного державного контролю у сфері публічних закупівель [17].

Суттєвим елементом оформлення результатів є додатки, які становлять невід'ємну частину матеріалів перевірки, до них включаються:

- зведені реєстри встановлених порушень;
- розрахунки обсягів фінансових втрат;
- аналітичні таблиці та порівняльні дані;
- пояснення посадових осіб замовника;
- копії первинних документів, що підтверджують висновки контролерів [17].

Додаткова документація виконує функцію доказової бази та дозволяє забезпечити повноту і прозорість контрольного процесу. Саме сукупність основного документа та додатків формує матеріали перевірки, які можуть бути використані для адміністративного, фінансового або кримінально-правового реагування.

Висновки до розділу 2

Організація та підготовка до проведення перевірки державних (публічних) закупівель в Україні виступають визначальною передумовою результативного здійснення державного фінансового контролю, оскільки саме на цій стадії закладаються методичні, інформаційні та процедурні засади подальших контрольних заходів. Системне планування перевірки, що

передбачає розроблення її програми, формування складу контрольної групи, попередній аналіз інформації з відкритих та офіційних джерел, а також підготовку необхідної документації, забезпечує цілісне охоплення найбільш ризикових аспектів закупівельної діяльності та мінімізує ймовірність помилок і прогалин у процесі контролю. Належним чином організована підготовча стадія сприяє підвищенню об'єктивності, прозорості та ефективності перевірок, що, у свою чергу, є важливою умовою дотримання принципів законності та раціонального використання публічних фінансових ресурсів.

Методика перевірки державних (публічних) закупівель є цілісною та комплексною системою аналітичних, документальних і фактичних процедур, спрямованих на забезпечення законності, прозорості та ефективності використання державних ресурсів. Вона охоплює поетапний процес—from дистанційної верифікації до поглибленого фактичного контролю й завершальної фіксації результатів—що дозволяє виявляти порушення на всіх етапах закупівельного циклу. Використання ризик-орієнтованих інструментів, цифрової аналітики, технологічних карт і стандартизованих процедур забезпечує високу доказовість отриманих висновків та уніфікованість підходів ДАСУ. У сукупності це робить методику ефективним механізмом запобігання фінансовим порушенням і підвищення якості управління державними закупівлями.

Оформлення результатів перевірок державних закупівель в Україні є ключовим елементом державного контролю, що забезпечує юридичну визначеність, прозорість та обґрунтованість управлінських рішень у сфері використання публічних коштів. Завдяки чітко структурованим документам — акту перевірки, звіту аудиту та висновку моніторингу — фіксуються встановлені порушення, їх правова кваліфікація та фінансові наслідки, а також формуються вимоги щодо усунення виявлених недоліків. Додаткова документація, що супроводжує результати перевірки, забезпечує доказовість висновків та можливість подальшого адміністративного чи кримінально-правового реагування. У сукупності належне оформлення результатів

контрольних заходів сприяє підвищенню прозорості, доброчесності та ефективності системи публічних закупівель в Україні.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ

Напрями вдосконалення організації та проведення перевірок державних закупівель є важливим науково-практичним вектором розвитку системи публічного управління, оскільки саме якість контрольних процедур визначає рівень прозорості, ефективності та відповідальності у сфері використання бюджетних ресурсів. У сучасних умовах зростання обсягів електронних закупівель, ускладнення механізмів їх проведення та підвищення ризиків порушень вимагають модернізації підходів до планування, здійснення та документування контрольних заходів. Удосконалення методичних інструментів, цифровізація процесів, запровадження ризик-орієнтованих моделей і підвищення професійної компетентності контролерів формують основу для забезпечення більш якісного, своєчасного й ефективного контролю за державними закупівлями в Україні.

Організація та проведення перевірок державних (публічних) закупівель в Україні, хоча й досягли значного прогресу завдяки системі Prozorro [46] та діяльності ДАСУ, все ще стикаються з низкою системних проблем. Їхнє вирішення є критично важливим для підвищення ефективності, прозорості та антикорупційного потенціалу державного фінансового контролю. Основні проблеми можна класифікувати за трьома напрямками:

1) Методологічні та нормативні проблеми організації та проведення перевірок державних закупівель включають:

— Однією з ключових проблем чинної системи контролю є надмірна орієнтація на формальний аспект дотримання процедур, коли основна увага приділяється фіксації технічних та документальних порушень — таких як незначні помилки в тендерній документації або незначні відхилення від строків оприлюднення — тоді як сутнісні фінансові зловживання чи ознаки економічної неефективності залишаються поза пріоритетом. Такий формалізм

спричиняє збільшення кількості виявлених процедурних порушень у висновках ДАСУ, але не забезпечує адекватного рівня відшкодування збитків чи попередження масштабних фінансових втрат [8, с. 219].

– Суттєвою методичною проблемою є ускладненість встановлення реальних збитків, особливо за результатами ревізій та інспектувань. Для документального підтвердження завищення вартості закупівель, порушення технології виконання будівельних робіт або неякісного надання послуг необхідне залучення сертифікованих експертів — будівельних, технічних, цінових. Відсутність таких фахівців у штаті контролюючих органів або затримки із залученням зовнішніх спеціалістів ускладнюють процес доказування та знижують результативність контрольних заходів.

– Нормативний рівень проблем доповнюється неоднозначністю та динамічністю законодавства у сфері публічних закупівель. Часті зміни Закону України «Про публічні закупівлі» [31], відсутність усталених підходів до тлумачення окремих статей, а також суперечлива судова практика створюють умови для різноспрямованих рішень та ускладнюють роботу контролерів. Замовники нерідко користуються неоднозначністю правових норм, аргументуючи власні дії як «альтернативне» тлумачення законодавства, що дозволяє уникати відповідальності або затягувати процес усунення порушень [3].

2) Організаційні та кадрові проблеми здійснення перевірок у сфері державних закупівель є:

– Серед ключових організаційних викликів, що обмежують ефективність контролю за державними закупівлями, постає проблема недостатньої кадрової спроможності ДАСУ. Наявна кількість інспекторів та державних аудиторів не відповідає фактичному обсягу закупівель, які потребують моніторингу та інспектування, особливо на регіональному та локальному рівнях, що формує так звані «сліпі зони» контролю, у межах яких ризикові закупівлі залишаються поза увагою наглядових органів, що підвищує ймовірність порушень і зловживань [17].

– Кадровий аспект також пов'язаний із недостатнім рівнем спеціалізованої компетентності працівників, зокрема у сферах, що потребують поглиблених технічних знань: інформаційні технології, високотехнологічне інженерне будівництво, медичне обладнання, енергетичні системи тощо. Відсутність експертної підготовки у цих напрямках ускладнює належну оцінку технічних характеристик предмета закупівлі, достовірність обсягів робіт та відповідність результатів вимогам договору, що нерідко призводить до неповного виявлення порушень або неможливості підтвердити збитки [4].

– Окремою системною проблемою є повільність та фрагментованість інформаційного обміну між ДАСУ, правоохоронними органами, органами прокуратури та судами. Попри наявність електронної системи Prozorro [46], канали взаємодії між інституціями залишаються бюрократизованими, що спричиняє затримки в передачі матеріалів, відкритті кримінальних проваджень чи прийнятті судових рішень. Така інституційна інерція підриває своєчасність реагування на порушення та знижує превентивну складову контролю.

3) Інструментальні проблеми здійснення перевірок за державними закупівлями є:

– Суттєвим інструментальним викликом у сфері контролю публічних закупівель є недостатня адаптивність сучасних систем ВІ-аналітики, що застосовуються ДАСУ для автоматизованого виявлення ризиків. Попри загальне вдосконалення цифрових інструментів, використовувані індикатори ризику не завжди здатні своєчасно фіксувати нові та більш складні схеми обходу законодавства, зокрема багаторівневі змови, використання посередників або приховану афілійованість учасників, що знижує точність первинного ризик-аналізу та ускладнює автоматичну ідентифікацію потенційних порушень у системі Prozorro [46].

– Додатковою проблемою є дублювання контрольних функцій між різними державними органами — ДАСУ, Рахунковою палатою, органами прокуратури та правоохоронними структурами. Часто перевірки здійснюються паралельно або з частковим перетином предмету контролю, що призводить до

розпорошення ресурсів, збільшення навантаження на об'єкти контролю та виникнення інформаційних розривів між інституціями. Відсутність чіткої координації та обміну даними знижує загальну результативність контрольної діяльності та створює ризики повторного дублювання зусиль.

Вдосконалення методики та організації перевірок державних (публічних) закупівель є імперативом для підвищення фінансової дисципліни, прозорості та антикорупційної стійкості системи публічних фінансів України. Наявні проблеми вимагають системної реформації контрольних механізмів, що має охопити методологію, кадрову політику та технологічне забезпечення. Ключові напрями вдосконалення передбачають перехід до аудиту ефективності, уніфікацію оцінки збитків та цифрову модернізацію інструментарію контролю (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Основні напрями вдосконалення перевірок за державними закупівлями

Напрямок	Сутність заходів	Очікуваний ефект
1.Посилення методології та фокусу контролю	▪ Переорієнтація контролю на фінансовий аудит та аналіз ефективності; ▪ Стандартизація методик оцінки збитків; ▪ Запровадження доктрини зловживань.	Підвищення доведеності порушень, зменшення формалізму, зростання відсотка відшкодування збитків.
2.Організаційно-кадрова оптимізація	▪ Створення міждисциплінарних експертних груп; ▪ Єдині електронні протоколи з правоохоронними органами; ▪ Посилення інституційної незалежності контролюючих органів.	Підвищення якості перевірок, швидкість реагування, зменшення бюрократичних затримок.
3.Технологічна модернізація	▪ Удосконалення ВІ-аналітики; ▪ Система «Red Flags»; ▪ Цифровізація фактичного контролю (дрони, фотофіксація, геолокація).	Підвищення точності ризик-аналізу, скорочення порушень, зміцнення доказової бази.

Джерело: розроблено автором

1) Перший напрям модернізації передбачає зміщення акценту з формальних процедурних перевірок на змістовний фінансовий аудит, який оцінює не лише дотримання норм закону, а й економічну доцільність, ефективність та результативність закупівлі. Світовий досвід, зокрема практики Європейського суду аудиторів (ECA) [42], демонструє, що саме оцінка «value

for money» дозволяє виявляти суттєві корупційні ризики, приховані завищення цін, антиконкурентні домовленості та необґрунтовані додаткові угоди. Для України важливо розвинути методики аналізу завищеної очікуваної вартості, оцінки впливу змін до договору та моніторингу закупівель з низьким рівнем конкуренції.

Важливою складовою модернізації методології є стандартизація підходів до визначення збитків, що особливо актуально для будівельних, IT- та інфраструктурних закупівель. Імплементация підходів GAO (США) [43] та NAO (Великої Британії) [45] — з використанням ринкових індикаторів і референтних цінових баз — дозволить мінімізувати суб'єктивність і посилити доказову базу у судових спорах. Також важливим методологічним кроком є впровадження доктрини зловживань, коли порушенням визначаються не лише формальні відхилення від закону, а й дії, спрямовані на обходження його вимог або створення штучної конкуренції.

2) Другий напрям пов'язаний зі зміцненням кадрової спроможності органів держконтролю та підвищенням якості експертизи. Оскільки сучасні закупівлі включають високотехнологічні та технічно складні предмети (медичне обладнання, інженерні системи, IT-рішення), ДАСУ необхідно створити постійно діючі міждисциплінарні групи із залученням інженерів, програмістів, експертів з ціноутворення та аналітиків даних. У Польщі, наприклад, Вища контрольна палата (NIK) [44] активно залучає зовнішніх фахівців для оцінки складних оборонних і технологічних закупівель — подібний підхід варто адаптувати в Україні.

Окремо слід наголосити на потребі формування єдиного електронного каналу взаємодії між Тендерною палатою [38] ДАСУ [17], Бюро економічної безпеки [7], Нацполіцією [15] та прокуратурою [9]. Ефективні моделі такої співпраці уже реалізовані у Кореї та Сінгапурі, де системи «Procurement Intelligence» [47] автоматично передають дані про ризикові закупівлі правоохоронним органам. Також важливо посилити інституційну незалежність органів державного фінансового контролю, забезпечити стабільне

фінансування, чіткі гарантії захисту держаних аудиторів та прозору процедуру призначення керівництва.

З) Третій напрям передбачає широке використання сучасних цифрових інструментів і технологій у процесі перевірок. Насамперед це стосується розвитку ВІ-аналітики та алгоритмів машинного навчання для автоматичного виявлення аномалій, змов та маніпуляцій. У Сінгапурі, Канаді та Нідерландах аудитори вже застосовують AI-моделі для аналізу тендерної поведінки учасників, що дозволяє виявляти картельні узгодження та повторювані схеми [20, с. 195]. Для України перспективним є розвиток модулів аналізу «пов'язаності» учасників через відкриті реєстри та історію участі у торгах.

Не менш важливим елементом є створення автоматизованої системи «червоних прапорців», яка здатна в режимі реального часу сигналізувати про ризикові закупівлі — завищену очікувану вартість, низьку конкуренцію, часті додаткові угоди, серійних переможців тощо. Ефективні моделі таких систем уже функціонують у Грузії та США.

Крім того, цифровізація фактичного контролю повинна включати використання геолокаційних систем, дронів, 3D-сканування та відеофіксації для перевірки реальних обсягів робіт та фізичного виконання контрактів. Такі інструменти успішно застосовуються у Швеції, Естонії та Фінляндії під час аудиту будівельних проєктів і дозволяють суттєво підвищити якість доказової бази.

Висновки до розділу 3

Напрями вдосконалення організації та проведення перевірок державних закупівель передбачають комплексну модернізацію контрольної системи шляхом оновлення методології, підвищення інституційної спроможності та впровадження сучасних цифрових інструментів. Насамперед необхідним є

перехід від формально-процедурного підходу до змістовного фінансового аудиту, з акцентом на оцінку ефективності, економності та результативності використання публічних коштів. Важливим напрямом є посилення експертного потенціалу контролюючих органів через залучення фахівців у галузях будівництва, ІТ та інженерії, а також розвиток міжвідомчої взаємодії з правоохоронними органами для прискорення реагування на порушення. Окремої уваги потребує технологічна модернізація — удосконалення ВІ-аналітики, створення системи автоматичних «червоних прапорців» та цифровізація фактичного контролю за допомогою дронів, геолокаційних інструментів і відеофіксації, що забезпечить підвищення точності перевірок і зміцнить доказову базу.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження організації та проведення перевірок державних закупівель, дійшли наступних висновків:

Державні закупівлі є важливим інструментом реалізації економічної, соціальної та управлінської політики держави, спрямованим на ефективне використання публічних фінансів та забезпечення суспільних потреб. Їхня сутність полягає у раціональному витрачанні бюджетних коштів для придбання товарів, робіт та послуг з метою забезпечення функціонування державних інституцій та виконання стратегічних програм розвитку. Історія становлення системи державних закупівель відображає еволюцію від адміністративного розподілу ресурсів до сучасних прозорих електронних механізмів, що базуються на принципах конкуренції, відкритості й доброчесності. У сучасних умовах публічні закупівлі відіграють не лише фінансову, а й регулюючу, інноваційну та соціальну роль, сприяючи підвищенню довіри громадян до влади, запобіганню корупції та зміцненню економічної стабільності держави.

Загальна характеристика та основні показники діяльності державної аудиторської служби України як контролюючого органу державних закупівель свідчить про її ключову роль у забезпеченні прозорості, законності та ефективності використання державних і комунальних коштів. ДАСу здійснює системний контроль через планові та позапланові перевірки, моніторинг процедур закупівель, оцінку ефективності та цільового використання ресурсів, а також виявлення порушень законодавства. Дані про кількість перевірок, об'єктів контролю, обсяги охоплених коштів та виявлені порушення свідчать про стабільну діяльність служби, спрямовану на підвищення фінансової дисципліни, економії бюджетних ресурсів і зміцнення довіри громадськості до державного сектору.

Організація та підготовка до проведення перевірки державних (публічних) закупівель в Україні є ключовою передумовою ефективного

державного фінансового контролю, оскільки саме на цьому етапі формується методична, інформаційна та процедурна база для подальших контрольних дій. Чітке планування, включаючи розроблення програми перевірки, формування контрольної групи, аналіз інформації з відкритих джерел та підготовка необхідних документів, забезпечує комплексне охоплення ризикових ділянок та зменшує ймовірність помилок чи упущень під час фактичної перевірки. Якісно організована підготовча стадія сприяє підвищенню прозорості, об'єктивності та результативності перевірок, що є важливою умовою забезпечення законності та ефективного використання публічних коштів.

Методика перевірки державних (публічних) закупівель є цілісною та комплексною системою аналітичних, документальних і фактичних процедур, спрямованих на забезпечення законності, прозорості та ефективності використання державних ресурсів. Вона охоплює поетапний процес—from дистанційної верифікації до поглибленого фактичного контролю й завершальної фіксації результатів—що дозволяє виявляти порушення на всіх етапах закупівельного циклу. Використання ризик-орієнтованих інструментів, цифрової аналітики, технологічних карт і стандартизованих процедур забезпечує високу доказовість отриманих висновків та уніфікованість підходів дасу. У сукупності це робить методику ефективним механізмом запобігання фінансовим порушенням і підвищення якості управління державними закупівлями.

Методика перевірки державних (публічних) закупівель є цілісною та комплексною системою аналітичних, документальних і фактичних процедур, спрямованих на забезпечення законності, прозорості та ефективності використання державних ресурсів. Вона охоплює поетапний процес—from дистанційної верифікації до поглибленого фактичного контролю й завершальної фіксації результатів—що дозволяє виявляти порушення на всіх етапах закупівельного циклу. Використання ризик-орієнтованих інструментів, цифрової аналітики, технологічних карт і стандартизованих процедур забезпечує високу доказовість отриманих висновків та уніфікованість підходів

дасу. У сукупності це робить методику ефективним механізмом запобігання фінансовим порушенням і підвищення якості управління державними закупівлями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко В.М., Сервачук М.О. Державні закупівлі в Україні: сучасне та майбутнє в контексті пересічення фінансових ризиків держави. *Тези доповідей II Міжнар. наук.- практ. конф. «Фінанси: теорія і практика»*. Київ, 2021, Національний авіаційний університет. Київ: НАУ. 2021. С. 264-266.
2. Березовська Л., Кириченко А. Державні закупівлі як інструмент стимулювання розвитку інновацій. *Економіка та суспільство*. 2022. №43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1697> (дата звернення: 18.08.2025).
3. Білобровенко Т., Вишняк А. Особливості правових і практичних аспектів публічних закупівель в Україні в умовах воєнного стану та необхідність удосконалення їх контролю. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*. 2025. №3. С. 73–81. URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/339020> (дата звернення: 02.12.2025).
4. Білобровенко Т., Грищук Т. Типові порушення у сфері публічних закупівель: необхідність посилення контролю. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 23. С. 668-673. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/23_2019/100.pdf (дата звернення: 02.12.2025).
5. Білобровенко Т., Лісовий, А., Рябчук О. Внутрішній фінансовий аудит як превентивна контрольна діяльність у сфері публічних закупівель. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*. 2025. № 6. С. 10–20. URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/347546> (дата звернення: 02.12.2025).
6. Білобровенко Т.В. Перевірка державних закупівель як ефективна форма державного фінансового контролю. *Економічний вісник*. Серія: Фінанси, облік. Ірпінь. УДФСУ. 2018. С. 21-29.
7. Бюро економічної безпеки України. URL: <https://esbu.gov.ua/> (дата звернення: 02.12.2025).

8. Влялько І. В. Публічні закупівлі як управлінський процес. *Економіка та держава*. 2021. № 3. С. 218–222.
9. Генеральна прокуратура України. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 02.12.2025).
10. Державні закупівлі: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки. *Електронне видання*. 2023. 93 с.
11. Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України; Перелік, Порядок від 11.11.2022 № 1275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.08.2025).
12. Лаговська О. А., Легенчук С. Ф., Свірко С. В. Державні закупівлі в Україні: аналіз переваг і недоліків. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2021. №2 (49). С. 56-60.
13. Методика проведення перевірок державних закупівель Радник у сфері публічних закупівель. URL.: https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/metodyka-provedennia-perevirok-derzhavnykh-zakupivel/ (дата звернення: 02.12.2025.)
14. Міцик О. О., Мельников О. С. Історичний огляд правового регулювання публічних закупівель в Україні та його вплив на сучасну практику. *Актуальні проблеми держави і права*. 2024. URL: <http://apdr.in.ua/v103/30.pdf> (дата звернення: 18.08.2025).
15. Національна поліція України. URL: <https://www.npu.gov.ua/> (дата звернення: 02.12.2025).
16. Організації економічного співробітництва та розвитку. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/organizaciya-ekonomichnogo-spivrobitnictva-ta-rozvitku> (дата звернення: 18.08.2025).
17. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: <https://dasu.gov.ua/ua> (дата звернення: 18.08.2025).

18. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 18.08.2025).

19. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/> (дата звернення: 18.08.2025).

20. Піхоцька О. М., Піхоцька М. Досвід країн ОЕСР в організації державного фінансового контролю. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. 2022. № 34 , С. 194-201.

21. Про встановлення державного замовлення Української РСР : Постанова Президії Верховної Ради Української РСР від 30.08.1990 № 180-XII. (Документ не чинний). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180-12#Text> (дата звернення: 18.08.2025).

22. Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб : Закон України від 22.12.1995 № 493/95-ВР. (Документ не чинний). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.08.2025).

23. Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти : Закон України від 22.02.2000 № 1490-III. (Документ не чинний). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1490-14#Text> (дата звернення: 18.08.2025).

24. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування : Постанова Кабінету Міністрів України; Перелік від 12.10.2022 № 1178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.08.2025).

25. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 03.02.2016 № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.08.2025).

26. Про затвердження Порядку проведення перевірок закупівель Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами і внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 р. № 631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-%D0%BF> (дата звернення: 02.12.2025.)

27. Про затвердження Порядку проведення інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2006 р. № 550. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2006-%D0%BF>

28. Про здійснення державних закупівель: Закон України від 10.04.2014 № 1197-VII. (Документ не чинний). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-18#Text> (дата звернення: 18.08.2025).

29. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (дата звернення: 18.08.2025).

30. Про приєднання України до Угоди про державні закупівлі : Закон України від 16.03.2016 № 1029-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1029-19#Text> (дата звернення: 18.08.2025).

31. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 18.08.2025).

32. Рилєєв С. В., Фірчук М. С. Державні закупівлі як драйвер економічного розвитку країни. *Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих вчених*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., Полтава: ПДАУ, 2024.С. 236–237.

33. Синютка Н., Курило О., Москалюк С. Еволюція публічних закупівель в Україні. *Молодий вчений*. 2021. №4 (92). С. 314-318.

34. Статистична звітність за 2022 рік. ДАСУ. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/2652> (дата звернення: 18.08.2025).

35. Статистична звітність за 2023 рік. ДАСУ. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3517> (дата звернення: 18.08.2025).
36. Статистична звітність за 2024 рік. ДАСУ. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3754> (дата звернення: 18.08.2025).
37. Публічні закупівлі. ДАСУ. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/1857> (дата звернення: 18.08.2025).
38. Тендерна палата України. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/33498176/ (дата звернення: 18.08.2025).
39. Типовий закон ЮНСІТРАЛ щодо міжнародного торгівельного арбітражу : Типовий закон від 21.06.1985. URL: https://zakononline.ua/documents/show/158707___528721 (дата звернення: 18.08.2025).
40. Угода про державні закупівлі : COT; Угода, Міжнародний документ від 15.04.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_050#Text (дата звернення: 18.08.2025).
41. E-procurement. URL: <https://edin.ua/e-procurement-uk/> (дата звернення: 18.08.2025).
42. European Court of Auditors. URL: <https://www.eca.europa.eu/> (дата звернення: 02.12.2025).
43. Government Accountability Office (GAO). URL: <https://www.gao.gov/> (дата звернення: 02.12.2025).
44. Najwyższa Izba Kontroli (NIK). URL: <https://www.nik.gov.pl/> (дата звернення: 02.12.2025).
45. National Audit Office (NAO). Official website. URL: <https://www.nao.org.uk/> (date of access: 02.12.2025).
46. ProZorro. URL: <https://www.dzo.com.ua/?scroll-search> (дата звернення: 18.08.2025).
47. Public Procurement Service of Korea. Procurement Intelligence System. Official website. URL: <https://www.pps.go.kr/> (дата звернення: 02.12.2025).